

## Марк Лівін. Життя та інша хімія.

Оповідь.

Оригінальний рукопис.

101 сторінка.

2011 р.

Літературний дебют Марка Лівіна «Життя та інша хімія» – це одна з історій про те, що робить життя насиченим і всеосяжним. Говорячи про власне кохання, герой книги розповідає також про справжню чоловічу підтримку, про дружбу й родинні почуття зокрема, змальовує своє життя таким, яким воно є, – без жодної прикраси й перебільшення.



## **Інформація про автора**

Марк Лівін (справжнє ім'я – Валерій Вікторович Катерушин) – журналіст, публіцист, прозаїк, редактор всеукраїнського тижневика «Новини і сенсації». Народився 14 січня 1988 року в місті Івано-Франківську. За фахом – редактор-видавець. У 2009 році закінчив факультет філології та масових комунікацій у ВМУРОЛ «Україна». Прозою займається з 19 років. Друкувався в івано-франківських обласних часописах «Галичина», «Вечірній Івано-Франківськ», «Світ молоді», всеукраїнських тижневиках «День», «Магнат», «Новини і сенсації», «Ваша судьба», «Дзеркало тижня» та інших. Мешкає в місті Києві.

## ПЕРЕДМОВА

### Голос розуму

Розумування — то чоловіча справа.

Жінка оманює... огортає... вабить... Чоловік — стоїть. Жінка пускає коней чуттів чвалом... Чоловік — натягує віжки. Жінка пропонує... Чоловік — стримує себе.

Тому що чоловік розуміє... жінка відчуває — чоловік розуміє. Плоди розуміння схожі на чарівні горіхи — сухі, тверді; вони піддають жару, вони здатні змінити долю. Своїм жаром розуміння розганяє печаль, яка, як точно підмітили англійці, блакитна.

Навіщо взагалі чоловікові розум? Для того щоб досягати цілі. Але перше — для того щоб серед усіх цілей вибрати найдостойнішу. Таку ціль, заради якої можна терпіти, долати, змінюватись, жертвувати.

Хоча брат головного героя цієї історії й переконаний, що життя — це хімія, немає жодного сумніву в тому, що сам оповідач близький до розуміння: і хімія — це теж життя. А значить є заради чого жити далі. Десь з-поза пейзажі, що рясно розсипані в романі, проступає ясне світло розуму. Розуму, здатного розрізняти, вибирати, вести себе. Розуму, здатного до споглядання краси. Це краса особливого роду: краса творіння, умиротворення від порядку. Жінка — це хаос... Порядок — це чоловік.

«Що це за читиво?» — питаєте ви. «Чоловічий роман для людей з розумом». — «Для кого він?» — поцікавитесь ви далі. «Для тих, хто вчиться жити і від цього трохи in blue...»

**Любко ДЕРЕШ**

## СЛОВО АВТОРА

Я цю історію побачив — і записав. За 28 днів. Вона є справжньою й цілісною настільки, наскільки ви зможете собі її уявити.

Раджу почитати за одним разом. Не розривайте зв'язку з книжкою.

Присвячую Їй

і всім тим, хто полюбляє читати в київському метрополітені.

Знаєш, чому душа наповнюється  
позаземним блаженством,  
коли приходить любов?  
Знаєш, звідки береться це відчуття  
великого щастя?  
Усе це походить від того,  
що нам здається, ніби закінчилась  
наша самотність.

**Гі де Мопассан**

\*\*\*

Ця банальна й малоцікава (вам) історія розпочалась на 23-му році мого життя, ще задовго до того, коли я йшов цим (майже пустинним) пляжем, а вітер дмів мені просто в обличчя. Якщо бути точним — п'ять місяців тому, у день, коли я подорослішав рівнісінько на один рік. Попереджаю: оповідач я нікудишній, тому, коли занудитесь читати, можете без вагання ставати до своїх справ – нехай це вас не бентежить, адже я й сам так інколи роблю. Страшенно не люблю зануд: вони куди згірші за стоматолога в ті дні, коли наші зуби потребують ремонту. Ви любите стоматологів? Ні? Я також.

Холодний вітер пронизує до кісточок. На піску відбитком ступні залишена одна пара ніг 41-го розміру. Небо сіре й застуджене, воно лишень годину тому надало людям змогу позакривати парасолі... Море навіює ідилічний настрій, здається, що я б запросто міг лягти й годинами дивитись крайнебо, не думаючи ні про що. Ви любите ні про що не думати?.. На морі я вперше — воно стало для мене чимось особливим, бажаним; навіть незважаючи на те, що був початок грудня, я крокував босоніж, щоб навполапки відчувати пісок на власних пальцях. Вам цікаво, чи мені було холодно? Цікаво? Тоді скажу — було. На краплинку...

\*\*\*

— І де тепер його шукати? Ти мені не скажеш? Казала тобі — не приїзди, вирішуй сам свої справи з Марком! Казала? Чому ти приперсь?

Машина швидко рухалась дорогою зі зустрічною смугою, обганяючи автівки, котрі їхали надто повільно. Соня тримала біля вуха мобільний.

— Я думав, що ти хоч чимось допоможеш...

— Думати треба було тоді, коли на п'ять довгих років кинули його гнити в цю діру разом з батьком.

— Але ж ми щомісяця висилали йому грошей...

— Грошей? Що йому гроші? Йому брат був потрібен, а не гроші. Розумієш? Тобі мати дала все. А що є тепер в нього?

С. К. поглянув на Соню.

— Ти, наприклад.

— Це не найважливіше...

— А як на мене — навпаки.

Соня забрала слухавку від вуха.

— Спочатку було зайнято, а тепер не відповідає.

— Він у Ножика. Точно кажу.

За вікном була майже ніч; позаду швидкома залишались магазини, перехожі з парасольками, фасади будівель... На вітровому склі працювали двірники, котрі змітали зі скла краплини дощу.

— Ти як хочеш, а я Маркові брехати не збираюсь.

— Не бреши. І взагалі... Нічого йому не кажи. Я сам говоритиму.

С. К. чимдуж натиснув на педаль газу, мотор заревів, машина додала. Вона рухалась усе швидше й швидше, на одному з поворотів нею кинуло: від поганого щеплення з мокрим асфальтом автівку викинуло на зустрічну смугу під колеса міні-вену Nissan. Прагнучи уникнути зіткнення, С. К. вильнув управо. Авто зачепило зустрічну машину і, не спиняючи швидкості, урізалось у стовп...

## І ЧАСТИНА.

### 1.1.

Місто ще спало. Спало сном солодким і по-дитячому міцним. Десь далеко прогув літак і розрізав прохолодну тишу липневого світанку. Горизонт поволі ширивсь і світлішав: небо розкрилилось на очах — воно стало безкраїм і могутнім. Хоч би тобі одна жива людина показала ачи машина, навіть безпритульні собаки й ті ще спали, додивляючись свої чорно-білі сни. Кілька хвилин до п'ятої ранку...

Я обережно, щоб не збудити Соні, похапцем одягнувся й напівсонний відбув у цю прохолоду — літо обережно обгортало, мов шовком. Повітря було запашним і насиченим, уже просоченим з десяток запахів: уночі впав дощ, і з гілля досі накрапало, цвіли липи... Вони почали повагом скидати з себе темряву й одразу ж задоволено похитувати вітами, немов погоджувалися з тим, що сьогоднішній день має бути чудовим. Я на повні груди дихнув ароматним повітрям і спрямувавсь мокрою бруківкою до квітника. Дорогою зустрів Степана — щонайранковішого з-поміж усіх двірників. Світло в його квартирі завжди вмикалось і вимикалось у першого. Він упевненими рухами змітав вулицю.

— А де це ти зарані?

Він був цікавий і, попри свій хвалебний вік, любив, коли до нього казали ти.

— Та й вам доброго ранку. Простую до квітника.

— І далі викаєш? — двірник невдоволено хитнув головою, — а так зарання туди чого б це? Свято яке чи просто для втіхи?

З відповіддю я не квапивсь... Не хотів розповідати йому про справжню причину моїх намірів.

— Жінки полюбляють квіти, чому не нагода? — відповів я, чемно потиснув йому його велику брудну руку й подався далі. Прозоре блакитне небо було ясним і високим. Ані хмарини. Місто поволі прокидалось...

— Зріжте, будь ласка, дев'ять червоних троянд. Найкрасивіших.

Дівчина з послуху виконує моє прохання. На якусь мить я навіть трохи задивувався з її вранішньої свіжості, адже вона в цій теплиці, мабуть, від учорашнього вечора.

— Скажіть, як вам удається настільки гарно виглядати о 5.30 ранку? Вражає, ніби ви всю ніч міцним і солодким сном спали...

Дівчина зиркнула на мене. Не щодня, мабуть, до квітника завалюють запатлані й заспані на вигляд хлопці та ще й з такими балачками.

— Коло такої краси не дозволиш собі виглядати по-інакшому. Це ніби ти виявляєш неповагу до квітів.

Дівчина міряла кроками ряди троянд...

— Усе, як у Ремарка... — усміхнулась вона.

— Тобто? — не второпавши, про що йдеться, перепитав я.

— Усе покривають квіти ...

— А... так.

Я подивувався з її знаття.

— Ви любите Ремарка?

— Ну не так, щоб люблю... У мене знайомий ним захоплюється. Каже, наче читиво для інтелектуалів. Якби я однією з них була, то теж, мабуть, читала б.

Дівчина передала мені букета.

— Хорошого вам дня, — додала вона, ледь усміхаючись. — Сподіваюся, що цим квітам до змоги сказати за вас усі ті слова, котрих бракує...

— Дякую, — відповів я. — І вам хорошого дня.

Я вийшов на вулицю й знаним маршрутом почимчикував до квартири. Десять хвилин — і я біля під'їзду. Поблизу дверей продовжував зм'ятати дорогу Степан. Він щиро всміхнувся своїм майже беззубим ротом, помітивши в моїх руках квіти. На певну мить мені здалось, ніби він задрить від того, що чекає на мене за кілька хвилин. Йому квіти дарувати нікому — дружина залишила його вже давно, коли зрозуміла, що щастя з цією людиною не збудувати. Ось таким і живе тепер Степан — на самоті коротає всі ранки надворі побіля будинку, а вечори — проти екрана старого телевізора — з плящиною самогону.



Без жодної проблеми здолавши чотири сходові марші, я зупинивсь коло дверей: дістав з кишені ключа — клацнув замок... Тихо, щоб не нашуміти, відшнурив кеди й увійшов до спальні, котра за сумісництвом була й моїм кабінетом, вітальнею та ігровою кімнатою. На розкладаному дивані солодкава спала Соня: одна її рука була під подушкою, інша — на подушці. Попри літо, я накривав себе ковдрою, котра була з вовни. Цокання годинника... Я поклав квіти на стола й нахилився над Сонею, у її ногах ніжилася Мурмулядка — велика, лінива, оддавна стерилізована кітка, котра прибилась до нас не зрозуміло звідки ще котеням. Я погладив її за вуха... Вона вдоволено примружила очиці й замуракотіла.

— Со-о-оню, —прошепотів я, — прокидайсь.

Моя дівчинка ворухнула рукою. Я прибрав з її обличчя волосся — Сонечка кумедно зморщила свого носа.

— Ти ж не дививсь, як я сплю?

— Ні. Я лиш хвильку як тут. Зайшов поглянути, чи ти прокинулась...

— Це до-о-обре, я не люблю, коли ти дивишся, як я сплю.

— І я не люблю... Та можу заклястись, що й ти не раз слідкувала за мною сплячим.

Соня терла руками свої зелені оченята й хмурилася від світла, котре пробивалось крізь вікно. Її миле, трохи дитяче обличчя виглядало заспанним. Хотілось дуже обійняти її та не відпускати. І нехай світ зачекає, аж поки ми насолодимось близькістю.

— Ведмедику... — лагідно пошептав я.

Я сів біля неї. Соня підставила обличчя до моїх поцілунків. Сонце пестило нас обох ранковим промінням. Я ніжно поцілував її щічки. Мурмулядка зістрибнула з дивана, мов би почувала себе зайвою.

— Сподіваюсь, ти не забула, який сьогодні день? — проказав я, взяв до рук зі столу букета й протяг його до Соні. Вона взяла квіття до рук і зашарілась їх пахощами.

— Ні-і. Твій день народження й рівнісінько дев'ять місяців, відколи разом...

— Точно... Погодсья, цього часу стало на те, щоб я встиг тобі набриднути.

— Ти почав набридати мені, щойно ми познайомились. Ти набридав-набридав, а потім я в тебе закохалась. У всіх так — справжні почуття зароджуються тоді, коли хтось з двох довго набридає іншому.

Я всміхнувся.

— Час вставати, дівчинко. Інакше ти нічого не встигнеш.

— А хочеш, я візьму вихідний і ми поїдемо кудись за місто? До озера? Удвох. Лежатимемо на піску. Я буду слухати уривки з книжки С. К., їстиму виноград, а по цім купатимемося, аж доки губи посиніють.

Її обличчя засвітилось дитячою радістю.

— Сонечко, ти й так цього не зробиш.

Вона зітхнула жалем.

— Так. Але ж помріяти нам ніхто не завадить? Уяви: люди позбулись здатності фантазувати! Що б вони тоді робили? Дійсність така небарвиста, нудна. У такому разі письменників би не було... І кінофільмів, і мультиків від Діснея, і багато-багато іншого також... Лише зануди довкола. Уявляєш? Жахіття цілком...

Сонечка обняла мене міцно: стукали наші серця однаково, мов би створені були вони єдним, цілим.

— А ти що весь день робитимеш?

— Розвезу замовлення й засяду за книжку С. К. Або ж лежатиму й дивитимуся, як спить Мурмулядочка. Ачи прочитаю. Чи подивлюсь футболу, після якого захочеться сонно запозіхати. Або взагалі нічого не робитиму. Ти ж знаєш, як я люблю це.

Соня потягнулась.

— Уже зовсім скоро все буде так, як ми мріяли, — Севастополь, пляж, море, поцілунки, повний місяць... Ти цього прагнеш?

— Аякже, дівчинко моя.

Я підвівсь з місця й наповну прочинив вікно. Ранкова прохолода ввірвалась до квартири. Мурмулядка зіскочила на підвіконня. У вікні будинку навпроти хлопець робив зарядку — піднімав важкі гирі догори й опускав їх донизу. Робив він це натужно. Мені ніколи на таке часу не ставало. Я взагалі люблю для себе знаходити всілякі відмовки, коли не хочу щось робити. Мені це властиво. Підійшла

Соня — я відчув на власній спині її палке дихання; на ній була лише легка ляна сорочка.

\*\*\*

Близько 8-ої я вийшов з будинку. За кілька хвилин до цього так само кулею звідси вибігла Соня... Сонце, незважаючи на годину, почало добряче пекти — і від ранкової ідилії натепер залишилася тільки-но калюжиця, у котрій гордовито походжав голуб. Робив він це особливо делікатно, мовби намагавсь справити на мене враження. Я чимдуж побіг до зупинки. Спізнюватись було геть не бажано...

Узагалі дивні почуття маєш на особистий день народження. Особливо, коли тобі 23. Світ перед очима розгортається наповну — бери що завгодно, став цілі й досягай їх, удосконалюйся й у жодному разі не стій на місці. 23 — це вік, коли треба лишити всі дурниці й стати до справи, адже коли стукне 24, з тебе неодмінно запитують: «А що ти встиг зробити дотепер? Чого досяг?» Прикро, коли як відповідь у голову прийде така думка: «Справді. Я гуляв, займався дурнею, тринькав гроші батьків». Когось влаштовує така перспектива?.. Саме тому на свій 23-ий день народження час відчути світ по-дорослому.

Непоквапом сплили перед очі спогади: дитячі роки, школа, коледж... Я завжди був різний — спочатку займався футболом, згодом ходив у спортивному й плювався крізь передні зуби, потім були заняття з музики. Справжнє життя в мене почалось у 22 — після зустрічі з Женею, котрий навчив мене, як то розставляти пріоритети. Згодом у моєму житті об'явилась Соня... Кажу «об'явилась», тому що не відразу збагнув, що між нами щось відбувається. Це — як спалах світла в темній кімнаті, коли ти вже звик до темряви. Вона засліпила мене, перевернула весь мій світ, у моє життя прийшли гармонія й затишок...

Поскрипів колесами маршрутний автобус... У салоні я подав водієві дрібні гроші за проїзд. Линуло з радіо. За нерозбірливим шипінням я розібрав щось з Могилевської. У кишені штанів задзвонив телефон. Перш, ніж відповісти, я вмостивсь на вільному місці — біля вікна. Зі слухавки відлунило м'яке «привіт». Це був Женя. Іншого годі й очікувати.

— Ти ще тримаєшся на ногах?

— Так, а мало бути якось інакше?

— Авжеж! Такого дня...

— Якого?

— Особливого, — відповів Женя.

— Особливого? Нічого такого в ньому не бачу! Ось просто зараз вимкну телефон і зроблюсь непомітним.

На власний день народження я завжди почуваюсь особливо гидко після всіх цих люб'язнощів, ніби протягом року не заслужив на щось хороше, а от раптом саме сьогодні всім зрозумілось, наскільки я чудовий. Хіба не блюзнірство?

За вікном промайнула дівчина з квітника — прихильниця цитат Ремарка. Вона вела під руку старого: вони йшли не поспішаючи — про щось розмовляли. Я з цікавістю поглянув їм навздогін. Вони швидко зникли з поля зору. Автобус усе додавав...

— Ти зник кудись... — так само відлунило зі слухавки.

— Вибач, відволікся.

— То ми ввечері щось затіваємо?

— Хочеш, щоб я був схожий на Кларка Гейбла?

— Тобто?

— Вухами... великими вухами, які ти збираєся мені смикати.

— А... ні, звичайно. Хоча мушу визнати, ваші вуха мають певну схожість.

Я всміхнувся:

— Слухай, а давай десь о 8-ій у «Royal-bizzare»?

Зі слухавки почув занепокоєння.

— Чи ти здурів? Там ціни такі, що тобі й трьох зарплат не стане, щоб за все заплатити.

— Не переймайся цим, друже. Із фінансами поки що все гаразд.

— Що ж, як скажеш...

Я згадав, що телефон мій буде вимкнений. Треба було ще Соні повідомити про вечірнішні плани, бо вранці ми з нею так ні до чого й не домовилися. Я знав, що якщо ще хоч на кілька хвилин залишу телефон увімкненим, то сипатимуться дзвінки один за одним, — і тоді вже весь день слухати фіглярів доведеться.

— Подзвони до Соні, гаразд?

Женя кахикнув у слухавку.

— Що-о?

— Бува, деколи ти дуже дивний.

— Чому це?

— Простіше просто не відповідати тим, кого не хочеш почути.

— А може, я нікого чути й не хочу.

— Це трохи егоїстично. З усіх тих шлаків, котрі ти мусів би почути сьогодні, мало бути б ще чимало щирості. Та це твоя справа. Я ще, до речі, увечері хочу тебе де з ким познайомити.

— Хтось цікавий, сподіваюсь?

— Хтось особливо цікавий, — відповів Женя.

«Когось особливого чекати годі, — подумав я, — наступна одноденна пасія. Не здивує мене Ножик уже нічим».

— Чудово. Тоді до вечора.

Я вимкнув телефона й поклав його до кишені. За вікном у ряди їхали машини, у котрих сиділи заклопотані й не дуже, одружені й самотні, веселі та сумні... Люди. Вони були повсюди. Поруч сидів поважний дядько й голосно сипів, — він читав газету. Я ніколи не любив ЗМІ через бруд і заангажування. Краще б усі хороші книжки читали. Від них отримуєш більше користі й майже завжди стовідсоткове задоволення.

— Можна? — запитав я в поціновувача преси, натякаючи на те, що хочу вийти. Він посунув коліна, давши пройти. З радіо лунало зтяжне: «Ты так красива-а, невыносимо-о...»

— На зупинці, — сказав я водієві. Він послухався. Водіям завжди треба так казати, інакше не спиняють машини. Шкода бензину чи що?

\*\*\*

Ранок видався спекотним... Сонце пекло нестерпно, і офісна задуха вбила всі задуми, окрім одного наміру — додому. Я неодноразово згадував уранішню прохолоду й мокру бруківку, по котрій ішов за квітами, пригадував Сонині поцілунки й пестощі спозаранку. Кілька разів, виглядаючи за вікно, я дививсь на небо... Воно було ясным. Про дощ годі й мріяти. Градусник позначив +30 °С. Складно уявити, що люди проводили в цьому офісі весь день...

Близько 12-ої я відчув, що більше не витримаю. Страшенно прикро, коли в тебе день народження, а ти мусиш працювати... Це ще згірше, ніж коли тобі просто треба робити те, чого не хочеш. Повз мене шастала офісна сіра маса: вона жила ось цим, деградованим, життям, вона тут їла й гралася в ігри, мала романи, плела інтриги, виявляла лицемірство, судила-гудила, зчиняла сварки, обривала дроти соціальним мережам... Сіра маса вдягалась у костюми, ходила на наради, на котрих говорила про всілякі важливі речі, годинами розпивала каву й курила. Офіс був її домом, а робота — життям: думки про котру були настільки важливими, що затьмарювали все інше... Я ж, навпаки, — останні кілька місяців мріяв вирватися звідти; я мріяв творити й насолоджуватися життям, мріяв про кіно й свободу діяння. Свобода в житті — річ надважлива, особливо коли тебе позбавляють її...

Саме тоді, коли почало здаватись, ніби мізки заплавляться-таки від безповітря, годинник позначив 13.00. Мій робочий день уже завершувався, так і не почавшись як годиться. За цей час я випив кілька стаканчиків води й спромігся погортати два безглузді журнали, котрі випозичив у колеги: там йшлося про комп'ютери й докомплектні вироби — речі, які мене назагал не надто цікавлять. Саме час було йти додому — на мене чекала робота над новою книжкою С. К. та й Мурмулядочка.

Я зайшов на цокольний поверх. За тумбою, що на вході (я завжди намагавсь оминати новомодне слово іншомовного походження — ресепшн), стояла Настя — мила на вроду брюнетка, якій було років з 20. Це не було її постійне місце роботи — вона працювала в Cinema Trade влітку, під час літніх канікул.

— Для мене нема нічого?

— Ні, — відповіла Настя, розводячи руки. — Нічогосінько.

— Зовсім-зовсім?

— Так. Аби не так, я б тебе погукала.

Я полегшено зітхнув. Мені не дуже хотілось гасати зараз містом з пакунками в руках. Сказав їй бувай, і штурхонував ухідні двері. Мої вуха пройняв гамір вулиці. Офіс, у якому я підпрацьовував кур'єром, знаходивсь у центральній частині міста, де туди-сюди снували люди, де часто сигналили машини, бо на дорогах майже завжди

скупчувались машини... Постояв з кілька хвилин попід офісом, потім вирішив іти додому пішки — як маршрутним таксі, то цей процес затягся б точно. Потилицю припікало. У гоміні вулиці хтось вигукнув моє ім'я. Я обернувся до голоса. В чорній Audi сидів С. К. й кликав мене до себе.

— Хутчіш!

Я підійшов, прочинив дверці й сів поруч.

— Досі служиш на побігеньках?

— Нічого не вдієш... Потрібно ж якось жити.

С. К. надав газу. Машина рушила з місця.

— Як ти мене знайшов?

— Телефонував тобі кілька разів. Ти був поза зоною... Я заїжджав до тебе — там нікого не було. Минулого четверга, коли я завозив тобі рукописа, ти сказав, що працюєш у цій пустці... Я й приїхав. А тут ти, як на замовлення. Не міг я не привітати рідного брата з його днем народження.

— Я зумисне вимкнув телефона. Не хочу, щоб діставали вітаннями, — мені нудить від цього.

— Ось бачиш, з віком хороші слова на власну адресу вислуховувати все складніше. Дається взнаки відчуття недовіри, здобує з досвідом.

— Ой, припини, облиш ти свою філософію вчитувати...

— Дурню, до чого тут філософія? Я про життя кажу!

С. К. протяг до мене конверта.

— Тримай, це тобі від нас. Від мами й мене...

Я відчув роздратування. Невже не можна було придумати щось більш оригінальне? За таких обставин відчуваєш себе собакою, котрому як подаяння кидають кістку.

— Дякую.

С. К. прибрав руку з керма й потис мою мокру від спеки долоню. Запанувала неприємна тиша... Про що з ним заговорити, я не уявляв.

— Як там Соня? — аби припинити мовчати, запитав С. К.

— Добре. На роботі зараз.

— Передавай вітання.

Знову тиша.

— Ти не хочеш зі мною говорити?

- Щось не аж так...
- Чому?
- Просто.
- Ну окей, твоя справа.

У його голосі забриніла образа.

Якщо вже говорити начистоту, не оминаючи фактів, то можу запевнити вас, що С. К. був першокласним хлопцем. До прикладу, він уже дитиною знав, що хоче стати письменником. Телевізора в нашій квартирі не було, тому я займався у секції футболу, а він читав... Читав постійно, у великих обсягах, і навіть тоді, коли мама заходила до кімнати й вимикала світло, він накривався ковдрою й гортав сторінки, уже підсвічуючи собі з ліхтарика. Батьки через це постійно сварились — казали, що він у такий спосіб зіпсує собі зір. Але це зовсім нічого не змінило — він продовжував чинити так само.

Коли мені виповнилось 10, усе почало погіршуватись... Батьки щораз більше сварились, мама по кілька днів не приходила додому, а батько розпочав пиятикувати. Ми через це ходили завжди напівголодні й брудні. С. К. сяк-так намагався готувати й доглядати мене, але виходило не дуже: руки в нього, як казав мій батько, росли з одного місця... Так тривало майже рік. Батьки розлучились. Нас поділили, ми, мов речі, по окремої дістались обом батькам: я — татові, а С. К. — мамі. Вони зібрали речі й подалися на Захід — до маминого колишнього однокласника, з котрим вона мала роман уже понад рік.

Ми нічого не чули один про одного протягом п'яти довгих років. Інколи я отримував листи, у котрих С. К. уривками розповідав про своє з матір'ю життя в культурній частині країни. Він успішно вступив на філологічний факультет і готувався стати письменником — друкувався в ЗМІ й написав першу книжку, котра після виходу в світ мала успіх поміж читачів. У цей час я жив трохи інакше... Мені доводилось самому глядіти за собою, самому готувати попоїсти й розв'язувати шкільні задачі з математики. Після 9 класу я вступив до поліграфічного коледжу й почав освоювати фах молодшого редактора — видавця, паралельно цьому вивчав мови. У нас заледве сходились кінці з кінцями, батько продовжував пиятикувати — він звинувачував у своїй деградації маму. Люди завжди шукають виправдання, коли не



хочуть визнати власні помилки — це закономірно. Раз на місяць до нас навідувалися з соціальної служби. Тими днями мій татусь завжди намагавсь бути поголеним і виглядати охайним... Через два місяці після мого 17-го дня народження він помер. Здається від цирозу... Я не надто вдавався у ці деталі. На похорон приїхав С. К. з матір'ю та її чоловіком, — усі плакали, священник виголосив довгу проповідь, у якій йшлося про вічне життя, рай і всілякі дотичні речі. Я стояв біля труни, і мені здавалось, що життя закінчиться від цього дня... Але воно тільки розпочиналось. Мене намагались забрати на Захід, але я навідріз відмовився поїхати туди — усе, що моє, було тут. Матір з її хахалем повернулись, а С. К. залишився наглядати за мною. На той час йому було трохи більше 23-ох. Поживши вдвох понад місяць, ми вирішили, що йому потрібно переселитись на іншу квартиру, яку б він знімав, оскільки нам було затісно в однокімнатній квартирі, котру ми з батьком отримали після перерозподілу спільно набутого майна. С. К. раз на три дні дзвонив і раз на місяць надсилав мені поштою грошовий переказ. Так тривало до моїх 20-ти, поки я не почав сам на себе заробляти. В наших стосунках практично нічого не змінилось: він і надалі залишавсь для мене чужим (рідним) братом, без допомоги котрого я таки подорослішав...

Машина загальмувала коло дверей до під'їзду. Всю дорогу сюди ми мовчали. Я взявсь за дверці, аби їх відчинити.

— Святкуватимеш?

Я обернув голову. Він пильно, з-під окулярів, оглядав мене. Його густі брови зсунулись, а чоло нахмурилось. На мить у голові майнула думка, що він, мабуть, щовечора перед сном розглядає себе в дзеркалі.

— Ні, — збрехав я йому, — не святкуватиму.

С. К., мабуть, очікував на іншу відповідь. Його брови насупились дужче. Я мовчки виліз із авто й зачинив за собою дверці... Машина трохи постояла, зрушила з місця й по кількох секундах зникла за поворот.

## 1.2.

Ближче до вечора небо набуло гарної фіалкової густоти. На заході, за дахами будинків і за деревами, це було помітно особливо.

Біля моїх вікон росла стара липа, котру ще віддавна хотіли спиляти; її листя було незрушним, вона, мов знерухомлена, дожидала вечора... Я сидів за столом — намагався працювати над книжкою С. К.; з динаміків ноутбука линула м'яка, ненав'язлива музика від Крейга Армстронга; на прохолодному паркеті спала Мурмулядка. Липневе безповітря позбавило мене хоч якого бажання рухатись чи опиратись лінощам, що поймали сном і позбавляли думок. Тому я, подібно до Мурмулядочки, на кілька хвилин вмостився на паркеті. Кітка ліниво підняла голову й поглянула на мене, її очиці були жовті, мов ті кульбабки...

С. К. навмисно давав мені читати свої твори, щоб я міг трохи підзаробити. Таке тривало вже два з гаком роки... Оплачував він мою роботу як працю професійних редакторів, хоча вона була лише першою ланкою в книговидавничому процесі. Я кілька разів намагався відмовитись від неї, хотів перестати працювати, але йому завжди вдавалось переконати мене в тому, що я відмінний редактор. С. К. завжди вмів навертати на іншу думку...

Я підвісь з підлоги й знову спробував взятися за роботу... Думки плутались, букви мигкотіли в очах; хоч як я намагавсь зосередитися — усе марно. Зрозумівши, що успіхом усі ці намагання не завершаться, я відклав ноутбука й вирішив піти в душ. Незабаром потрібно було збиратись до Жені: він мав на 8 годину замовити стіл у ресторані й повідомити Соні про наші плани. Телефон вмикати не схотів...

\*\*\*

За 10 хвилин до восьмої я стояв біля входу в «Royal-bizarre». Це був великий, сучасний ресторанный комплекс, побудований зі скла й металу, до його входу простягалась довга червона доріжка: тут досить часто святкували урочистості й приймали зіркових гостей.

Незабаром прийшла Соня... На ній було легеньке платтячко й босоніжки, волосся спадало через ліве плече на груди, її очі світилися з радощів. Я дививсь на неї: вона стояла переді мною — молода, красива, повна сил і енергії; і я вкотре дивувався зі щасливої випадковості — її появи в моєму житті. В животі почало лоскотати. Вона поцілувала мене — я відчув тепло й ніжність її губ...

— Не забудь Ножик тобі подзвонити? — запитав я в неї після цілування.

— Я йому дзвонила... Ти був поза зоною.

— Я вимкнув телефона. Мене млоїть від зайвої люб'язності.

— Розумію...

Соня взяла мене під руку.

— А де ж Женя?

Я поглянув на годинника — 19.55.

— Скоро має бути.

Ми підійшли трохи ближче до входу. Повз нас пропливла стегнами дівчина модельної зовнішності, вона зупинилась за кілька метрів. Крізь її білосніжне літнє плаття просвічувалась білизна. Соня скривилась...

— Ну й шльондра...

— Згоден, з такими треба бути обережним, а то й не схаменешся, як опинишся в ліжку, і вона стягне з тебе шкарпетки.

Сонечка пильно подивилась на мене... Її погляд виказував роздратування.

— Маєш такий досвід?

Ревнощі... Завжди вона все псує... Інколи через це ми дуже сварились. Одного разу через ревнощі Соня навіть пішла від мене, при цьому голосно грюкнувши дверима. Жінки полюбляють таке робити.

— Ні, це просто припущення, — заспокоїв я її.

До ресторану під'їхало таксі. З нього вийшов Ножечкін. На ньому були звужені блакитні джинси, конверс білого кольору й червона з білим сорочка від Tom Tailor, на чолі Ray Ben, волосся їжачком, на плечі сумка від Levis... Мимоволі я оглянув себе. На мені були простенькі джинси, синя сорочка й кеди. Щодо одягу, то я завжди надавав перевагу простому й зручному. Женя усміхнувся і махнув нам рукою, але почимчикував до дівчини «90-60-90», котра стояла в метрах 10 від нас. Я одразу пригадав нашу ранкову розмову про когось цікавого.

— Ножик у своєму репертуарі... — майже не ворухнувши губами, пробубоніла Соня.

Таким чином, вона, мабуть, вирішила не виказувати себе, щоб Женя не подумав, що ми його ганимо. Він і справді майже завжди

вибирав собі жінок, схожих на ляльок. Не любив він обтяжувати себе в стосунках, хоча й був глибокою особистістю. Вони підійшли до нас, ми потисли одне одному руки, він чемно кивнув Соні, хоча зазвичай вони цілувались у щічки, і протяг до мене конверта... Сьогодні всі, мабуть, змовилися з цими конвертами. Хіба так складно вигадати щось, оригінальніше за це?

— Соня, — з усмішкою сказав Женя, відрекомендувавши свою даму.

Мої брови мимоволі здвинулись вгору.

— Так-так, чувачок, — помітивши мою реакцію, додав він, — тобі не вчулось, — Соня. Друга дівчина в моєму житті, котра має таке ім'я.

— У моєму також, — усміхнувшись, відповів я.

Женина Соня також усміхнулася. В її очах не було тієї порожнечі, котру зазвичай я бачив у всіх дотеперішніх його пасіях. Мені хотілось сподіватися, що цього разу вона не однокористувачка. Я відрекомендував себе сам і познайомив зі своєю Сонечкою, — ми попрямували до дверей. Двері прочинились, і ми опинились у ресторані.

Приміщення закладу було продовгувате, мов веранда, і зі смаком оздоблене: вздовж стіни стояли білі м'які диванчики, а вкінці веранди була маленька сцена, на котрій грали музиканти. Одразу на вході — барна стійка й місце для тих, кому в основному залі було затісно чи не вистачило місця. Тут можна було покурити й випити коктейля. Линула приємна музика... Я полегшено зітхнув, коли опинивсь нарешті в бажаній прохолоді. До нас підійшов адміністратор закладу: вона провела нас до замовленого Женею столика на чотирьох.

— А С. К. не буде? — запитала в мене Соня, коли ми сіли на наші місця.

— Я його не запрошував, — мені не хотілось. Якимось іншим разом. А чому ти питаєш?

Соня помітно знітилась.

— Цікавлюсь.

Ножик з інтересом подивився на мене. Його сині очі відверто всміхались, мов цим він прагнув сказати мені: «Ну що, з'їв? Не тільки

тобі дістаються гарні жінки!» Якби він таке сказав уголос, я б не зміг із цим не погодитись.

— Завжди хотів у тебе запитати: а чому це ти про свого брата кажеш С. К. і ніколи не називаєш його імені?

— Його ім'я занадто відоме, щоб я ось так, безцеремонно, ним розкидався наліво й направо. Розумієш? Тим паче ти, зачувши його, неодмінно попросив би тебе з ним познайомити. Всі цього хочуть, коли чують, хто він. Тому я волію тримати його ім'я в таємниці.

Женя вдавано звів очі догори й прицмокнув.

— Аякже-аякже...

Підійшов офіціант і поклав перед нами чотири меню.

— Я, до речі, для тебе щось маю...

Соня полізла в сумочку. За кілька днів до свого 23-річчя я просив її й Ножика, щоб вони мені нічого не купували, але, як на це й слід було очікувати, мої слова не справили впливу. Вона дістала з сумочки згорток у рожевій загортці... Як для жінки. Я всміхнувся і почав розгортати...

— Як думаєш, що там? — запитав Женя.

— Звідки мені знати... Розгорну й дізнаюся.

Під рожевою загорткою я знайшов невеличкою сірого глобуса, що кріпивсь до круглої пластини, на котрій були написані слова й вирази: «дій», «виспись», «зачекай», «тобі це треба?», «не поспішай», «сходи в баню», «візьми в борг», «відпочинь» і «не крути мене більше». Я засміявся.

— Оригінально, правда? — запитала Соня.

— Ду-у-уже, — відповів я. — Ще б знати, що це таке.

— Це глобус для приймання рішень, — сказала Соня. — Ти в нас хлопець нерішучий, тому я вирішила подарувати тобі ось таку річ. Тепер, коли не знатимеш, що робити, просто покрути його.

Я, не довго думаючи, крутонув. Червона стрілка зупинилась на «відпочинь».

— Ось, бачиш, чувачок, — сміючись, сказав Ножик, — ця штука шарить.

— Так-так. Дійсно... — і хвильку помовчавши, додав, — шарить.

Ми почали замовляти. Вірніше — я почав замовляти, оскільки вирішив цього вечора покладатись на свій смак.

— Їстимемо овочі гриль і питимемо біле вино, — урочисто виголосив я.

\*\*\*

На вулиці дощило... Дощ був такий бажаний і теплий. Важкі краплини, ударяючи об зелене гілля дерев, стікали донизу — до коренів: вони перетворювали їх на життєдайні соки для листя, котре стомилось від денного сонця. Ми вчотирьох вийшли на вулицю. Тьмяне світло ліхтарів зробило ніч казковою, мовби все навколо зійшло з картинки фільмоскопа. За рестораном шуміли дерева — там був парк.

— Ось вона, насолода, — підставляючи своє обличчя назустріч краплинам дощу, сказав Женя.

Він схопився з місця й побіг знелюдненою дорогою. Ми йшли позаду. Женя бігав, веселився, радів з дощу, як дитвак. Соня тримала мене під руку, у іншій я тримав подарунка. Женина дівчина, котра виявилась досить таки приємною, йшла поруч. Усі були трохи напідпитку.

— Ну ж бо! Приєднуйтесь! — закричав Женя.

Я нерішуче подививсь на Сонечку. Вона похитала головою.

— Забрьохаєшся, будеш, як свинка.

— Забрьохаюсь, буду, як свинка, — крикнув я до Жені.

— Ну й зануди!

Він підбіг до нас. На його обличчі сяяла усмішка, він важко дихав і був майже наскрізь мокрим... Як і ми.

— То що далі? Ми продовжимо трапезу? — запитав Женя, пригортаючи до себе Соню.

Я дививсь на них. Вони здавались щасливими, це щастя підіймалось зсередини, від душі, і наповнювало їхні тіла. Вони поцілувались. Я ще міцніше притиснув до себе свою кохану.

— Ні, Женю, ми додому. Я прокинувся сьогодні на світанку. Та й задуха — випила багато сил...

Я й справді відчував, що втома сочиться тілом, мені захотілось поспати, і я позіхнув.

— Гарзд.

Ми викликали дві машини таксі й сховалися потім під гіллястою липою. Її нижнє листя від освітлення здавалось майже прозорими, а саме дерево — високим і могутнім; крона липи загубилась десь високо в п'їтмі, мов гігантська рука, що простягнулась до неба... Женя підняв пальця догори.

— Чуєте?

Ми прислухались... Довкруз шуміла злива.

— Божественні звуки... — мрійливо сказав Ножик.

— Так.

Не погодитись на ці слова було неможливо.

На машини не довелось довго чекати: вони приїхали майже одночасно. Ми попрощались з Женею та Сонею й сіли до авто. Я назвав адресу. Таксі поїхало...

— А вона зовсім не шльондрою виявилась, — сказала через деякий час Сонечка.

— Ось бачиш, це вкотре підтверджує те, що не можна судити людей лише за зовнішністю.

Кохана зітхнула й притулилася до мого плеча. Я поклав подарунка поруч і обійняв її обома руками.

— А ще дивно, що її звати так само, як і мене. Я взагалі крім себе більше Сонь не знаю. Страшенно мене Женя здивував сьогодні її ефектною появою. Думаєш, у них це надовго?

— Сподіваюсь... Мені набридли його постійні ляльки-одноденки.

— І як він їх витримує? У таких жінок немає душі, вони порожні, розцяцькані й несправжні. Несправжність — річ страшна. Куди згірша, ніж дифтерія й ГРЗ, бо вона майже невиліковна.

— Може, покатаємось трохи? — лагідно запитав я, аби змінити тему. Мені не хотілось напружуватися через пусті розмови. Соня мовчки кивнула на знак згоди. Я попрохав шофера збавити швидкість авто, і ми почали повільно й без жодної мети кружляти містом. Мотор працював ледь чутно, здавалось, що наше таксі — корабель, котрий тихо мчить порожніми каналами життя. Повз пропливали яскраво освітлені вулиці, повні реклами, будинки, вервечки самотньо запаркованих машин, випадкові перехожі... Мене здолала м'яка, ніжна втома... Соня сиділа поруч зі мною; світло, що проникало

знадвору, блукало її обличчям. Я задивився на нього... Прямий, акуратний носик, зелені очі, овальне лице, на підборідді ямочка, кучері довгого білявого волосся спадали їй на плечі. Я до нестями любив кожен вигин, кожен міліметр її тіла, котре вже стільки часу не давало мені супкоюю... У ній було щось таке, чого я ніколи раніше не зустрічав. У ній жила частка від мене...

\*\*\*

Ми їхали знелюдненою вулицею... Дощ посилювався, здавалось, що від його торохкання на вулиці не буде чути навіть власного голосу, — вирувала справжнісінька стихія. За день сонце добряче напекло, і вся волога, котра була в землі, піднялась догори, і тепер кубометрами проливалась на дахи, дороги й на голови пізнім перехожим... Машина почала гальмувати; ми зупинились в Солиному дворі; я взявся діставати гаманець; Соня потягнулась, немов щойно прокинулась, і взяла до рук згорток з моїм подарунком...

— Як добре... Якби в мене була машина, я тільки за такої зливи й каталася б. Умикала б тиху, ніжну музику й повільно їздила б містом. Такими вечорами мені жоден не був би потрібен...

— Але ж, коли настає ніч, завжди хочеться, щоб хтось був поруч, — заперечив я, коли подавав шоферові гроші.

Соня такнула.

— Коли настає ніч... Так, коли темнішає й тіні вилазять зі своїх сховків.

Ми вийшли з авто й пробігли до під'їзду, — під його піддашшям Соня зупинила мене і ми злились у палкому поцілунку... Я відчув, як у мені все напружилось. Від сп'яніння не лишилось і сліду.

— Знаєш що? — запитала Сонечка, коли ми відслонились одне від одного.

— Що?

— Я хочу тобі дещо показати...

Вона схопила мене за руку й потягла сходами. Коли ми опинились біля її дверей, я зупинивсь, але Соня потягла мене далі — на горище. Ми вилізли туди, дощ барабанив на даху, довкола суцільна темрява, пахло пилом і книжками.

— Куди це ти мене привела?



— Я дуже люблю це місце, — відповіла Соня й підійшла до маленького віконця на покрівлі, — тут усе ніби з мого дитинства. Я мріяла колись мати кімнату на горищі... Таку маленьку й затишну, де можна було б слухати дощ, читати, малювати на папірцях чийсь портрети й солодко засинати... Це було б так чудово.

Соня запнулась... Самотній ліхтар за вікном розкидав світло вулицею, але цього було недостатньо для того, щоб освітити її всю. Важкі краплини спадали на дах і стікали по ринві на дорогу, від цього хлюпотіння зливи ще більше посилювалось.

— А що сталось із цією твоєю мрією? — запитав я.

— А сталось те, що стається з усіма дитячими мріями... Я подорослішала й почала поволі забувати все це. І лишень це горище нагадує мені про солодкий смак майже забутого дитинства. Так завжди: люди живуть мрією заради того, щоб колись від неї відмовитись...

Вона замовкла. В її голосі я почув нотки смутку й розчарування...

— А я не мріяв про кімнату на горищі. Ніколи... Мене лякала верхотура: мені постійно снилися жахіття про те, що я звідкілясь падаю... І навіть зараз, коли мені 23, а всі дорослі люди страшно як бояться податків, інфляції та падіння курсу євро, мої страхи залишаються все тими ж — дитячими.

Сонечка обернула голову. Її обличчя було зовсім близько до мого...

— Ти ще досі дитинка. Моя велика дитинка.

Вона ніжно торкнулась своїм носом моєї щоки.

— Усі дорослі мріють повернутися в дитинство й побути трохи найвними й вразливими, усім дорослим саме цього й не вистачає... За всіма тими масками, котрі ми носимо щодня, за всіма кривляннями й людськими чеснотами криється вразлива дитяча душа, котра прагне тепла й піклування.

Її подих торкнувся моєї шиї... Відчувати її близькість було найбільшим скарбом для мене. За вікном вирувало інше життя: там залишилися наші страхи й турботи, усі «ні» та «не хочу», усі зайві питання й відповіді... Найважливіше було близьке до мене...

— А про що ти мрієш зараз? — запитав я в Соні.

Вона поглянула мені в очі. Я відчував її тіло, відчував, як ніжно стукотить її серце, відчував її душу... Усередині мене зросла тепла хвиля, котра заповнила кожную клітину мого тіла, — вона окрилила мене. Люди називають ці почуття коханням, але для мене його було замало... Усих слів на планеті обмаль, щоб описати все, що я відчував тоді... Від сильного пориву вітру розхитавсь самотній ліхтар, — його жовтувате світло освітило плечі Сонечки.

— Я більше не мрію, Кнопочко... У мене вже є ти.

### 1.3.

Соня міцно спала, поклавши голову мені на груди. Я прокинувся раніше й дивився на неї: її обличчя з ледь помітними веснянками було усміхненим... Крізь шпарину в шторах пробився промінь сонця, він немов розділив ліжко навпіл. За кілька хвилин промінець сягнув Сониного обличчя: вона нахмурилась і розвернулась до стіни. Я тихо встав, прийняв душ і почистив зуби. Дивно було якось отак стояти суботнього ранку перед дзеркалом зі своїми думками і відчувати ледь помітне піднесення, невагомість у тілі, через що хотілось стрибати.

Взагалі дивна річ — щастя... Чи не так? Світ ним повний: світанки й смеркання, дощ і вітер, сміх і радість, чийсь очі, обличчя й усмішки... Чому люди цього не розуміють?.. Адже таємниця криється лише в нашому сприйнятті дійсності. Щасливим можна бути вже від того, коли дивишся недільного ранку на власне відображення, відбите в дзеркалі, знаючи, що кохання твого життя спить у сусідній кімнаті. І хай у тебе немає статку — усе це справа наживна. Головне, що ти задоволений собою, що ти віриш у своє майбутнє і знаєш, що поруч є ті, кому не байдуже. Це вже значна частка твого подальшого успіху...

Я заварив каву й повернувся до кімнати з тацею в руках. На неї я був поставив кавника, дві чашки й поклав трохи шоколадного печива. Соня ще ніжилась під ковдрою.

— Підійди, — ніби муркотячи, сказала вона.

Я поставив сніданок поряд з ліжком і нахилився до неї. Вона поцілувала мене.

— А тепер відвернися, я одягнусь.

— Для кого ці фокуси? Ніби я ніколи не бачив тебе роздягнутою.

— Бачив... Але це не означає, що я не можу тебе соромитись...

Я відвернувся. Соня встала з ліжка, підняла з підлоги сорочку й надягнула її на себе.

— А тепер нумо пити каву!

Ми вмостились на ліжку. Я налив у маленькі чашки міцної, запашної, з гущею кави й поставив блюдечко з печивом поряд.

— Чудова, — цмокнувши язиком, сказала Соня, після того як надпила з чашки, — тільки гаряча...

Я промовчав і лише хитнув головою. Мені кава гарячою не видалась.

— Сьогодні мій улюблений день, — продовжила Сонечка. — Його обожають усі нероби й лінтюхи. Можна весь день читати й спати. Або ж поспати, а потім почитати. Чи взагалі нічого не робити... Суботні ранки створені для того, щоб байдикувати!

— Оу... А я думав, що жінок-лінтюхів не буває. За весь час не помічав за тобою такого.

— Глибоко в душі кожна жінка така.

— Тоді ти — мій ідеал, — відповів я.

Соня нахмурила чоло.

— Не кажи так більше ніколи, добре?

— Чому?

Соня поставила чашку.

— Ідеали не створені для любові... Розумієш? Ними насолоджуються, від них шаленіють, перед ними вклоняються... Але їх не кохають. Розумієш? Ідеали не створені для цього! Я не хочу бути чийось ідеалом... Хочу, щоб мене завжди кохали!

— Я тебе кохаю, хіба цього мало?

— Коли кохаєш, усього мало! Чи ти не знав?..

Я подивувався з різкої зміни її настрою, але змовчав, таким чином не даючи їй приводу для сварки. У жінок таке трапляється досить часто. Вони можуть спочатку сміятись, а вже через кілька секунд надуватимуть губи й ображатимуться... Мінливість — їхній здобуток.

«Що за жінки? — подумав я. — Їм лиш до слів чіплятися й губи копилити».

Я підвівсь з ліжка й відніс залишки сніданку назад до кухні. Задзвонив Сонин мобільний. Вона з кимось говорила в кімнаті, і я не дуже звертав увагу на цю розмову... Поговоривши, Соня пішла у ванну. Я помив чашки, одягнувся й почав застеляти ліжко й приводити до ладу її кімнату — повсюди були розкидані наші речі, котрі ми вночі не мали часу поскладати як годиться... За вікном знову почало збиратись на дощ. Мені кортіло провести цей день ось тут, поруч із Сонечкою, лежати в ліжку й байдикувати, але на мене чекала робота над книжкою, котру я більше відкладати не міг.

— Соню, я, мабуть, піду... Мені треба працювати.

За дверима ванної я чув плескіт води.

— Зачекай!..

Соня закрутила воду й через хвилинку вийшла в блакитному халатику. На її голові був рушник.

— Ти не образивсь?..

— За що?

— За те, що відповіла тобі так різко.

— А-а. Ні, звичайно. Не хочу, щоб на мене балкони падали.

— Які балкони?

— Важелезні — які падають на тих, хто ображається.

— А-а-а...

Соня всміхнулась. Вона була свіжою й духмяною, її шкіра пахла кремом.

— То я піду?

— Ну ще трішечки побудь... Зовсім трішечки, краплиночку.

— Не можу. Справді...

— Чесно-чесно?

— Чесно-чесно, — повторив я, — чесніше не буває.

Я взяв кеди й вийшов на сходові марші. Соня зупинилась у дверях.

— Нічого не забувсь?

Ключі були в кишені. Неввімкнений мобільний та гаманець також.

— Начебто ні.

Соня зникла за дверима. За мить вона повернулась, у її руках був згорток з моїм подарунком.

— От роззява, — сказав я, ляснувши себе долонею по лобі.

Моя дівчинка протягла його до мене; ми ще раз поцілувалися, і я пішов сходами вниз.

Майже все небо затягли темні, важкі хмари, тільки окраєць залишався ще світлим і ясним. Збиралось на грозу. Напруга відчувалась у повітрі...

\*\*\*

У двері голосно постукали. Це вирвало мене з напівсонного заціпеніння. Я сидів за столом, у мене на колінах спала Мурмулядка, працював ноутбук. Стукотіння почулось іще раз. Я підвівсь з крісла й пішов відчиняти. За дверима я побачив Ножика. Він стояв, підпираючи рукою стіну, й був з ніг до голови мокрий.

— Ну там і ллє, — сказав він. — Можна?

Я мовчки відійшов убік і дав йому пройти. Женя зайшов до коридору, не роззуваючи черевики й залишаючи по собі мокрі, брудні сліди. Я похитав головою.

— Дам ганчірку, будеш мити.

Він смиренно кивнув й почав стягати з себе мокрющі кеди. На ньому був учорашній одяг.

— Ти вдома не був?

Ножик мовчки похитав головою.

— То де ж тебе носило?

Ми зайшли до кімнати. Ножик сів на дивана.

— Уявляєш... Мене сьогодні кинули. Сказали, що я бездушний та порожній. Що я красива декорація. Уявляєш?

— Це Соня тобі сказала?

— Так.

Я здивувався. Вони були ледь знайомі, щоб вона могла робити такі висновки.

— А їй звідки знати?

Ножик опустив очі долі. Мені одразу все стало зрозумілим.

— Ти її ховав від мене?

— Я її від усіх ховав, шариш? Від усіх. Є такий тип жінок, котрих не хочеться нікому показувати, бо боїшся, що коли про неї

хтось дізнається, вона стане для тебе не такою особливою. Ось у чому смак. Коли є таємниця, завжди цікавіше жити...

Тільки тепер стало помітним, що Ножик добряче випив.

— Ми познайомились на одній презентації, котру я влаштував, вона була в цьому ж платті, що й учора. Хіба можна було її не помітити? Мною аж тіпнуло. Так завжди буває, що, коли бачиш того, хто тобі дуже подобається, тіло ніби струмом пробиває. Мій шеф нас познайомив: вона виявилась моделькою з якогось дуже крутого агентства. Я цілий вечір від неї не відходив, опікувався нею, пригощав напоями... Ми навіть не поцілувались того вечора. Потім було ще кілька побачень, усе якось так закрутилося, завертілось, і я навіть не встиг зрозуміти, як втюрився в неї. А сьогодні вранці, після того як я набравсь сили й у всьому їй зізнався, вона сказала мені, що я — іграшка, котра їй набридла. Хіба так можна?!

Женя запнувсь... Я підвівсь з крісла.

— Мабуть, так... Якщо до людини нічого не відчуваєш...

У мене забракло слів. Ніколи не знав, що за подібних обставин потрібно казати. Не вмів я втішати...

— Давай-но сьогодні вип'ємо. Давай-но нап'ємося як слід і натовчемо комусь морду?

Пити не хотілось. Я збиравсь увечері повернутись до Соні.

— Мабуть, ні, Женю. Вибач, та не сьогодні.

— Кинеш мене в таку годину?

Він підвівся й підійшов до мене майже впритул. Від нього тхнуло алкоголем.

— Не драматизуй. Іди проспись, відпочинь, прийми ванну, випий чаю з ромашкою. А завтра ми посидимо й про все поговоримо.

Він похнюпився.

— Та... та... Мабуть, так і зроблю.

— Але пообіцяй, що ти нічого не втнеш.

— Обіцяю, замов мені таксі...

Я заходивсь шукати мобільного. Він від учорашнього ранку був вимкнений, я знайшов його на кухні на столі. Я ввімкнув його. Одне за одним почали надходити повідомлення. Проглянувши кілька есемес із вітаннями, я облишив це діло й набрав номер служби таксі. Мені відповів приємний жіночий голос. Я замовив машину й

повернувся до кімнати. Женя, напівсидячи, спав. Машина мала приїхати за 15 хвилин. Я визирнув за вікно — там дощ лляв ливцем, люди ходили з парасолями, оминаючи здоровенну калюжу, котра утворилась на в'їзді у двір. Вона була розміром з маленький ставок. Нею запросто можна було запускати дитячі кораблики... Ця калюжа нагадала мені про щось з мого дитинства, — усередині мене підійнялось тепле, ностальгійне почуття... Приємно, коли в голові є місце, де протягом усього життя зберігається найпотаємніше — солодкі спогади, миттєвості щастя, котрі й становлять найбільшу цінність нашого життя...

Незабаром приїхала машина. Я збудив Ножика. В коридорі він почав зізнаватися, що любить мене, і став обіймати мене. Нетверезі досить часто так роблять — через надмір почуттів, що розпирають їм серце... Аби пересвідчитись, що Женя вийшов-таки з під'їзду, я повернувся до кімнати й визирнув через вікно... Женя вийшов з під'їзду й сів у машину. Таксі поїхало...

\*\*\*

Цокання годинника... Це був єдиний звук, котрий лунав посеред кімнати. Я зняв окуляри й потягнувся своїм тілом... Усі довколишні предмети розпливались, у очах пекло, м'язи від того, що я не рухавсь, нили, але я закінчив-таки передостанній розділ книжки. Сумнівів у тому, що книжка матиме деякий успіх, не було. Я підвівся, погодував Мурмулядку й заходився підгодовувати себе, оскільки від самого ранку, окрім кави, у моєму шлунку нічогосінько не було.

Після вечері я посидів удома ще трохи, мізкуючи про всілякі речі, зокрема про те, як склалося моє життя. До певного часу все йшло доволі поволі, життя було доволі розміреним, а потім — понеслось шаленим темпом, немов кудись спізнювалося. З кожним новим днем в моїй голові лишалось усе менше спогадів: пам'ять очищалася — для нових подій та емоцій, котрі траплялись щоденно, не чіпаючи тільки найважливішого — переламних моментів, котрі змінили плин мого життя. Розлучення батьків, моє самотнє подорослішання, стислі листи від С. К., смерть батька, знайомство з Женею й Сонею... Пригадую, коли на нашій першій з Ножицом зустрічі я подумав, що він — пафосний чувак, котрий приділяє власному «я» надто багато уваги:

Женя прийшов гарно вбраний, вигляд мав доглянутий та й говорив якось дивно — розтягуючи слова; я поруч із ним виглядав дешево й по-базарному. Це сталося у Cinema Trade, де він на той час працював фотографом. Але коли ми познайомились ближче, я зрозумів, що моє перше враження було хибним. Він був простим і добрим, його віра у власні сили й непересічні погляди на світ неодноразово змушували мене замислитись над тим, для чого я живу. У Жені все складалось, він поволі, крок за кроком, досягав поставлених цілей, від яких ніколи не відмовлявся. Єдине, що мене дратувало в ньому, — Ножик часто-густо й не на тривалий час закохувався. Мені хотілось, щоб у його серці хтось осів глибоко й надовго; коли я йому час від часу про це казав, то він з усмішкою на вустах відповідав таке: щочастіша закоханість надає йому можливостей і натхнення без жодної проблеми творити далі... Для фотографів це, мабуть, надважливо.

Злива вщухла. Сіре, важке небо трохи вивиднилось, крізь шпаринки хмарин виглядали помаранчево-рожеві промінці сонця. Я вирішив піти до Соні й надумав залишитися цієї ночі в неї. Було прохолодно, листя на деревах іскрило від світла й вологи, і слід від учорашнього безповітря прочах... Коли я вийшов за двері під'їзду, то побачив, що двірник Степан порається біля квітів, котрі він сам і насадив був у закутку двору. Щоб уникнути балаканини, я пришвидшив рух і дійшов аж до центральної дороги, котра, незважаючи на те, що було тільки близько 20.00, була майже порожньою. З-за рогу на мене несподівано наскочив страшило.

— Дивись, куди йдеш, кудланю!

Він промовив це різко й трохи войовничо... Я швидко оцінив свої можливості. Хлопець був здорованем — на півголови вищим за мене.

— Це ти дивись, макако, — відповів я, стискаючи кулаки.

Мій татусь колись казав, що найкраща оборона — це атака. Хлопець, мабуть, не очікував такої відповіді, тому на секунду знітивсь. Я був готовий умазати йому як слід і вже прораховував місце, куди завдаватиму удару. Найуразливішим, я подумав, на його обличчі є маленький кирпатий ніс. Саме по ньому я збиравсь ударити... Але зробити цього мені не довелось. Хлопець, збагнувши,



що я не надто наляканий з його кремезності, махнув рукою й пішов геть.

— Іди-іди, — крикнув я йому навздогін.

Він обернувся й показав мені середнього пальця. Я зробив те саме у відповідь... На цьому ми й припинили.

За 15 хвилин я був біля Сониного будинку. Мій настроїв зіпсувався після того, як біля під'їзду я побачив чорну Audi, котрою їздив С. К. Це видалось мені дуже дивним, оскільки з Соною вони майже не контактували — вже де там ті вечірні відвідини. Я швидко збіг сходами до її дверей та заходивсь відкривати двері своїм ключем, та вони, як виявилось, були не замкненими.

— Ну що... що не так цього разу?

Це був голос С. К.

— Що я зробив не так, Соно? Хіба так важко мене зрозуміти? Соно... Скільки вже може таке тривати?

Соно мовчала...

— А й справді — скільки? — голосно запитав я, зайшовши до кімнати.

З несподіванки С. К. аж рота роззявив... Соно кліпала очима. Я помітив у них збентеженість... Вона сиділа на дивані поруч з С. К. у тому ж халатику, що й уранці. Біля ліжка стояли порожні чашки... Це навело на думку, що С. К. приїхав давненько...

— Не чекали, що я прийду?

Усередині все почало закипати.

— Що тут відбувається?..

— Нічого тут не відбувається...

Сонин голос помітно дрижав.

— То що С. К. зробив не так, Соно?.. Поясни...

Соно не відповіла.

— Чому ти мені ніколи не казала, що ви спілкуєтесь?

— Ми не спілкуємось!

— То що ж він тут тоді робить?

— Я в справах... заїхав. Розумієш?

С. К. підвівся з дивана, на котрому ми... з Соною... ніжились уранці. Я відчув, що в мені прибуває злість: мені схотілось щосили

вдарити його по обличчі, щоб розтрити ці блазнівські окуляри... Я чимдуж стискав кулаки.

— Які до біса справи у вас можуть бути?! Які, скажи? Ви ж заледве знайомі!

— Ми з Сонею спілкуємось більше, ніж ти думаєш...

— Навіть так?! То хто з вас обох бреше?

С. К. підійшов зовсім близько до мене... У скельцях окулярів я побачив відображення свого обличчя: його скривила злісна гримаса... А вид С. К., навпаки, був спокійним і випромінював лише впевненість.

— Соню, то, може, ти мені поясни, що трапилось... Чого С. К. тут? І чому я про це нічого ніколи не знаю?!

Останні слова я прокричав майже на зриві... Соня відвела погляд від землі й подивилася на мене. В моїй голові почали з'являтися фрагменти, котрі малювала моя ревнива, збочена уява... Усе тремтіло, світ заколихався... Я штовхнув С. К. у плечі. З несподіванки він поточився назад і ледь не впав. Соня щось гукнула мені навздогін, але для мене все це було неважливе. Я вийшов на вулицю й чимскоріш попрямував до дороги. В середині все боліло: я відчував, як беззмістовна ненависть позбавляє розум ясноти...

— Ти де?.. — небагатослівно запитав я в Ножика, сівши до машини таксі, котру зловив одразу біля виходу з двору.

На другу лінію вже надзвонювала Соня...

— Удома... А що?

Його голос був сонним.

— Я заїду за 10 хвилин...

— Щось трапилось?..

— Приїду — розповім.

Таксі їхало вулицею... Було сіро й вогко; у машині неприємно пахло бензином... Водій любив... радіо «Шансон».

\*\*\*

— Ти думаєш, що між ними щось є?

— Не знаю...

— То чому ж ти так завівся?..

— Бо вони мені не сказали, що підтримують стосунки. Розумієш? Одна справа контакти у «вКонтакті» та спільні відвідини його презентацій... Надвечірні навідини без мого відома — це вже щось більше, ніж просто так.

Я сидів у Ножика на кухні й підпирав підборіддя кулаками. Женя стояв біля плити й чекав, поки закипить чайник. Біля мене стояла склянка з віскі, я надпив з неї й поставив її назад на стола. Тіло пропікав жар, обличчя пашіло, мов піч...

— Чувачок, але ти повинен вірити, що все гаразд і що нічого такого, про що ти міг подумати, нема... Не налаштовуй себе на негатив.

— Я б хотів вірити, що все саме так.

Женя з докором подивився на мене.

— Просто хотіти — замало. Треба вірити. Та й загалом, даремно ти так вчинив. Це не по-чоловічому. Як жінка... наробив скандалу, не вислухав виправдання, грюкнув дверима й утік... На повне щастя лишень істерики не вистачає.

Я згадав, як по-дурному верещав у квартирі... Може, і дійсно, не все настільки жахливо, як я собі надумав?..

— У кожному разі раз на рік мені можна побуяти... Це піде Соні на користь... Тепер вона точно знатиме, що від мене краще нічого не приховувати.

Женя налив у кружку окропу й закинув туди пакетика з чаєм.

— Знаєш... А даремно люди роблять так.

— Як?

— А ось так, як ти робиш... Даремно вони віддають іншим у руки свої серця... Ніколи не знаєш, у кого втюхаєшся... Це ненадійне. Страшенно ненадійне. Так не повинно бути.

— А як тоді має бути?

— Я б хотів, щоби в людей серце було на замочку... На справжнісінькому такому, який би замикали й відмикали тільки за бажанням власника. Тоді ми б частіше любили тих, хто на це справді заслуговує. А так живемо серед незнання... і ніколи не знати, чия спина та чие обличчя нас звабить...

— Думаю, що такі слова можуть казати тільки ті, хто по-справжньому кохав...

Женя з задоволенням надпив чаю... Це був жасмин.

— Одного разу було... Але я проспавсь, і все минулось. Дія алкоголю завжди загострює почуття. Прокинувся ніби зовсім іншою людиною...

— А я от не спав — від учора не спав. Може, тому я такий дратівливий?

— Не думаю... Ти просто її приревнував. Це нормально.

— Я не хочу її ревнувати більше ніколи... Це жахливо. Таке відчуття, ніби всередині все горить... Я готовий був роздирти С. К. Знаєш, і якби я вчасно не пішов, то так воно б і сталось.

— Ну, старий, що я тобі тут можу сказати... Від цього ніхто не застрахований.

Я допив зі свого стакану й відчув, що цього замало... Мені завжди важко зупинитись. Я майже завжди — коли п'ю, то напиваюсь.

— Тобі ще хочеться сьогодні випити зі мною, правда?

Ножик поставив порожню чашку в раковину.

— А ти вже до Соні не повертатимешся?

Я на мить задумався. Хотілось, щоб вона хоч трохи замислилась над тим, що сьогодні сталось, хоча мене тягнуло до неї... Дуже тягнуло.

— Ні!

— Що ж... Тоді — так! Хочеться...

Кілька хвилин, поки Женя вдягавсь, я думав про те, що трапилось, і заспокоював себе, хоча виходило не дуже... Тієї миті, коли я вже був готовий подзвонити до Соні, на кухню повернувся Женя.

— Куди поїдемо? — запитав він.

— Байдуже... Щоб було гамірно й розливали пиво.

— То ти надаєш право вибору мені?

Я заховав телефона назад до кишені.

— Так...

— Що ж, добре.

Я взувсь, і ми вийшли на вулицю. Після тривалого дощу повітря пахло по-весняному. Я відчував, що зникає моє роздратування, а

свіже повітря проникає всередину — у моє тіло, й наповнює мозок киснем...

— Тільки давай-но так: щоб усі сьогодні були цілі. А то ти завжди — коли вип'єш, у тебе руки починають свербіти...

У відповідь я всміхнувся.

— Так, звичайно.

\*\*\*

У барі було доволі багато людей... Тут я відчув себе набагато впевненіше й спокійніше. Без вагання ми одразу ж попрямували до стійки, за котрою знайомий бармен до блиску натирав прозорі пивні бокали. Побачивши нас, він усміхнено кивнув на знак вітання.

— У покер пограти чи просто? — запитав він.

— Просто, — відповів Женя.

— Улаштуйтеся.

Ми сіли на високі стільці, поклали руки на стійку бару... Було прохолодно, пахло алкоголем і сигаретним димом... Я замовив коньяку й лимона. Женя подививувався.

— Ось так, одразу?

— Не хочу понижувати градусу, це погана прикмета...

Женя замовив собі те саме... Ми хутко випили й повторили... Поки Андрій наливав, я розглядав присутніх... Знайомих серед них не було, і це мене потішило. Я не хтів ще чісїсь присутності — поряд з нами...

— Знаєш, погано, коли ось так буває, — сказав я до Жені. Він настукував пальцями по коричневому дереву стійки й дивився кудись повз мене. Я поглянув у тому напрямку... У кутку за столиком сиділи троє здорованів з дівчиною.

— Як? — запитав Женя.

— Коли любиш, як я... Коли земля з-під ніг утікає, коли знаєш, що, утративши раз, утратиш назавжди... Розуміння цього інколи не дозволяє тверезо оцінити ситуацію.

— Ну, не знаю, що тобі сказати з цього приводу. Я в таких справах не надто спеціаліст. Єдине, що знаю напевне, — жінку треба любити рівно настільки, наскільки відчуваєш.

— Згоден... Та погодься, дуже дивно — С. К. і Соня...

Думка про те, що між ними могло щось бути, не давала мені супокою...

— Ти казав, що ми більше про це не говоримо!..

— Так, казав... Але я не можу. Все це засіло в моїй голові й не хоче звідти вилазити... Ніби хтось маленький навмисно біля вуха нашіптує.

— Спробуй його прогнати. Гаразд? Набридло слухати твоє ниття...

— Я спробую...

Я вкусив собі губу... У мене була ця дурна звичка — кусати губи. Особливо коли хвилююся або соромлюсь... Інколи я кусав їх майже до крові. То раніше було — курив, а як кинув, то почав кусати губи. Соня мені завжди казала «дам по губах», коли бачила це, але зараз її поруч не було... А мені так хотілося, щоб вона була... Завжди того, чого хочеться найбільше, немає... Такою є одна з найфундаментальніших прикростей життя.

— Я останнім часом усе частіше задумуюсь над власною книжкою, — щоб змінити цю дурну тему, сказав я, — усе продумав, до деталей.

— Чудово, чувачок, вітаю! Коли почнеш писати?!

— Ой...

...Я на мить задумався. У мене й насправду фабула книжки була готова. Я навіть короткий синопсис склав для видавництва. От тільки з початком не міг визначитися.

— Я не знаю, як почати...

— Починати завжди найважче, — Женя надпив зі свого стакана, — шариш? Розуміння того, що попереду на тебе чекають усілякі труднощі, праця, обов'язковий головний біль, безсоння, фінансові витрати, зазвичай відбиває будь-яке бажання продовжувати те, що вже розпочав... Та якщо ти зумієш усе це перетерпіти, то сто відсотків — отримаєш винагороду.

Я схвально кивнув... У голові думки каламутились... Усе навруги почало пливти. Коньяк і віскі докупи зробили свою справу. Тіло зробилось ватняним, і до голови полізли дурниці...

— Але все рівно... У 23 роки мало хто ставав успішним письменником. Чи хоча б хоч яким письменником. І взагалі... У 23 мало хто стає хоча б кимось... Тобі так не здається? Ким ти був у 23?

— Я був Женею Ножечкіним. Фотографом у Cinema Trade. У 23 відбулась моя перша персональна фотовиставка. В 23 я переїхав на власну квартиру й поволі почав розбудовувати своє життя.

— От, — я підняв указівного пальця догори, — а я в 23 ніхто... І це сумно. Я щось пробує робити... але воно все валиться... усе... поволі, ніби хтось навмисно згори руйнує мої цілі. Розумієш? Усі змовились проти мене... Навіть рідний брат і дівчина.

— Мені здається, що з тебе вже досить.

Женя притис мою руку до стійки.

— Ти втомивсь за ці дні, і тобі треба як слід поспати...

— А ось це вже вирішуватиму я!..

Мені знову закортіло випити...

— Чому ти не маєш відчуття міри?

— Тому що його вигадали люди, котрі бояться похмілля!

— Або ж люди, які мають голову на плечах...

У Ножика задзвонив телефон. Він відпустив мою руку й витягнув мобільного з кишені.

— Соня, — коротко сказав Женя.

— Моя?

Женя заперечливо хитнув головою.

— Ні, чувачок, моя. Може, щось важливе... Я вийду.

Він підвівся з стільця й попрямував крізь залу до виходу. За кілька секунд його трохи сутула спина зникла за вхідними дверима. Від тьмяного світла я примружив очі й спробував ще раз роздивитися довкола... Здавалось, що хтось стукає по моєму чолі маленькими молоточками, усе навкруги втратило рівновагу... Я був п'яний. Женя довго не повертався. Я витяг телефона й набрав номера. Поза зоною досяжності... Я повторив свої дії кілька разів, по цім те саме зробив і з номером С. К., та все даремно. У них обох були вимкнені телефони.

— Трясця...

Я відчув у собі злість. Хотілось щось розтрощити чи комусь щось розтрощити... Щоб хоч якось дати волю емоціям, я щосили вдарив по стійці бару. Андрій подивився на мене з-під своїх брів...

— Не бушуй...

— Мовчи, заразо!

Я кинув йому кілька папірців у обличчя й непоквапом попростував до виходу. За дверима стояв Ножик і говорив по телефону. Я зупинивсь біля нього й знову дістав мобільний: набрав Сою, потім С. К., але знову безрезультатно... З мене вирвались кілька нецензурних слів, я вимовив їх досить голосно... У цей момент з кафе вивалила трійка здорованів з дівчиною. Всі вони, як і я, були добряче напідпитку. Один з них сприйняв мою лайку на свою адресу... Вони зупинились; той, що найбільший, рушив до мене.

— Ти щось сказав?..

Він підійшов впритул, я відчув на собі його несвіже дихання... Ножик заховав мобільного до кишені. Я стис кулаки, мені захотілось щомоці вмазати цьому бугаєві...

— Чувачок, усе нормально... Мій друг випив.

Ножик спробував вирішити ситуацію в мирний спосіб... Без результату. Бугай почав перемигати з ноги на ногу й поглядати назад — на інших, тих, що лишилися стояти біля входу.

— То як ти мені сказав?

Ножик трохи зніяковів... Він не знав, що адідасникам такі словеса не подобаються.

— Чувачок...

Бугай засопів... До нього підійшли ще двоє. Біля входу лишилась сама дівчина...

— А що, до тебе не можна такими словами говорити?..

Особливий?

Я без роздумів — чимдуж з лівої — зацідив бугаєві в щелепу... Мені весь вечір руки свербіли... Від мого удару він трохи похитнувся. Двоє, що стояли поруч із ним, кинулись до мене... Одного з них Ножик зупинив різким ударом ноги на протихід — від цього хлопець осів на землю, мов мішок з картоплею, інший же, устигнувши схопити Женю за талію, кинув ним об землю й почав копати... Я вдарив його ззаду — у спину. В цей момент у моїй голові загуло: я отримав удара у вуха, після чого ще один — по носі. В роті стало солоно, у очах замиготіло — я впав. Дівчина біля входу закричала...

— Валимо, валимо... — гукнув один з них.



З кафе вибігли двоє охоронців. Побачивши їх, трійка адідасників накивала п'ятами, залишивши дівчину біля входу... Один з охоронців допоміг мені підвестись.

— Усе гаразд?

— Аякже, — відповів я, тримаючи рукою свого носа.

Женя продовжував лежати... З носа юшила кров — і була брудною.

— Не помітно?

— Ти — дебіл, пойняв?..

Ножик був ще брудніший за мене, зате його ніс залишився цілий. Тільки от око почало затікати синявою...

Охоронці трохи постояли біля нас і повернулись до закладу.

— Якщо вже розібратись, то не я його «чувачком» назвав.

— Але й не я вчидив йому в пику! Коли сверблять руки — бий стіни!

Голова гула, ніс болів... Я помацав кишені — усе було на місці, окрім мобільного... Швидше за все він десь вивалився під час бійки.

— Женю, набери мене, я телефон десь посіяв...

Десь поряд заграла мелодія «Nokia Tune».

— Так швидко? Ти знаєш мій номер напам'ять?

— Це не я, — відповів Женя, тримаючи свій телефон у руці.

Я обернувся... За кілька метрів від нас у траві голубим відтінком світився екран моєї «Nokia 1100». Я підняв телефона... Дзвонили з міського, стаціонарного.

— Алло, — відповів я, утираючи хусткою носа.

— Вас турбують із лікарні....

— Так, я вас уважно слухаю.

Зі слухавки поринули слова. Вже не прагадаю точно, що мені казали, але стало настільки боляче, що я мимоволі скрикнув. Все переверталось, стало важче дихати... Що до біса відбувається? Я сплю?..

— Так-так, авжеж. Незабаром буду! Чекайте!

Я вимкнув слухавку...

— Хто дзвонив? Соня? — запитав Женя.

Я мовчав... У голові крутилось щонайжахливіше...

— Чуєш? Агов!

— С. К. розбився.

\*\*\*

Час тягся повільно; це були одні з найтриваліших хвилин у моєму житті... Ми довго чекали на машину, а коли вона приїхала — таксист відмовився нас везти, бо ми були брудні й у крові. Я намагавсь його вмовити: упхав йому грошей до рук, але він наполегливо торочив, що салон машини йому дорожчий, ніж 50 гривень. Погодився він тільки після того, коли Женя сказав йому за С. К.

— А швидше ніяк? — постійно підганяв я шофера.

— Якщо не хочете, як ваш брат, то — ні.

За кілька хвилин по тому, відколи ми рушили, подзвонила мама. Вона без упину плакала; я намагавсь її хоч якось заспокоїти... Від неї я й довідався про новину, від котрої моє серце стислось ще дужче: дівчина С. К. — Ліза — була живою-здоровою й у жодній ДТП не розбилась... Саме вона й повідомила матері про трагедію, котра сталась на об'їзному шосе дві години тому.

— А чому я про це дізнаюсь тільки зараз? Чому? Якщо трагедія трапилась дві години тому?!

У відповідь мама продовжувала плакати... Я спробував додзвонитися до Соні, але даремно — вона була поза зоною... Серце від хвилювання шалено стукотіло; позаду нас залишалися вогні міста, світлофори, машини, у темряві танули пізні перехожі, фасади будівель, а я постійно дратувався з того, що ми їдемо надто вже повільно... Женя сидів за мною й мовчав... З нашим наближенням до лікарні я відчував усе більшу напругу й хвилювання... Чого мені чекати, я не знав, і готувався до найгіршого.

Машина під'їхала до лікарні. Я швидко розрахувався, виліз і щодуху побіг до входу. Забіг усередину; пронісся повз чергового лікаря, котрий сидів на прохідній та навіть не спромігся мене зупинити. Десь позаду біг Ножик. Я добіг до дверей реанімації; почав натискати кнопки — усі підряд, силкуючись прочинити двері... Підійшла медсестра.

— Ви до кого?

— У мене... брат... там, — заледве дихаючи, сказав я.

Вона відійшла в бік і пропустила мене з Женею. Я побіг коридором, а серце моє стукотіло так, немов хотіло вискочити з грудей і бігти навздогін... Навколо панувала тиша; було напівтемно; віддавало ліками. Ніколи не любив цього запаху... У кінці коридору сиділа Ліза. Вона, забачивши нас, кинулась мені на шию й почала ридати. Я відчув, як моє горло стисла важкість: вона невпинно піднімалась догори — до очей і до рота; вона не давала змоги говорити — спазм здавив трохи вище кадика...

— Тсс... — я спробував заспокоїти Лізу, погладжуючи рукою її волосся. Вона заллялась плачем...

— Лізо, хто там із Сашею?

Ліза схлипнула.

— Я не знаю... Не знаю! Мені не сказали! Я взагалі ще нічого не знаю...

Вона поглянула на мене. За неповного освітлення в коридорі я виглядав, мабуть, ще страхітливіше, ніж насправді...

— Досі ніхто не вийшов?

Ліза заперечливо хитнула головою, утираючи сльози з обличчя.

— Ні... Що це з тобою?

— Побились, — відповів я.

— Для чого?..

Я знизав плечі... Тепер, коли через стрес і хвилювання дія алкоголю слабшала, ставав відчутніший біль у тілі... Ніс нестерпно нив, увесь одяг був забруднений. Я пішов до туалету, щоб умитися; Женя залишивсь коло Лізи. Туалет знаходився біля входу; я ввійшов до нього, зачинив за собою двері й поглянув на себе в дзеркало — мій курносий ніс набув розміру помідора, усе обличчя було закривавлене, волосся скуйовджилось у брудні пасма. Навіть подивувало, як мене та ще й такого пустили до лікарні. Умившись абияк, я повернувся у коридор; Женя пішов зчищати одяг... Я не зміг усидіти на місці, тому підвівсь і почав походжати туди-сюди... Найбільше в цей момент мене турбувало те, хто був з С. К. у машині... Ця думка переважила навіть те, яким же був стан здоров'я мого брата... Повернувся Женя. Під оком у нього був синець. Він підійшов і торкнувся мого плеча...

— Старий, усе буде гаразд...

— Авжеж, по-іншому — ніяк...

Ми сиділи вже понад годину в цьому затемненому реанімаційному коридорі... Кілька разів повз нас проходила медсестра, але дізнатись бодай децицію нам не випало... Годинник позначив далеко за 12-ту; навколо панувала тиша; я відчував, що шумить у моїй голові... Ліза прихилилась до мого плеча й задрімала... Женя стояв, зіпершись на стіну... Я був радий з його присутності й підтримки. Пригадав правдиві як на мене й старі як світ слова: «друзів завжди пізнаєш у біді»... За таких обставин я не міг з ними не погодитись...

А потім час почвалав, мов навіжений... Я більше не керував собою, усі події проходили, немов крізь забуття... Картинки замінювали одна одну з хаотичною послідовністю: усе змішалось — обличчя, слова, рухи... Я від хвилювання заходивсь гризти нігті; поклав ногу на ногу; а Ліза й Женя говорили з лікарем, котрий вийшов з операційної... Тіло опанував незрозумілий холод, котрий сягав кінчиків пальців на ногах; у голові все кружляла молитва до Господа... Люди, коли їм непереливки, майже завжди так роблять. Господь — відрада й оберіг.

Уже не пригадую всієї хронології подій тієї ночі... Женя й Ліза ще про щось говорили з лікарем; а потім нас упустили до С. К. в палату: він лежав на ліжку, зліва були крапельниці, у носі трубка — його життя штучно підтримували й живили необхідними вітамінами й ліками, щоб він міг прийти до тями. Обличчя майже не було — суцільна синь і гематоми... Складно було уявити собі, що всього лише кілька годин тому ми ось так запросто посварились там, у Сониній квартирі. Я притулив руку до очей... Ліза плакала. Женя підійшов до мене й захотів обійняти... Я відчув, що тіло стає ватняним і важким, у голові запаморочилось... Лікар вивів нас у коридор і повів до іншої кімнати — тієї, що без вікон; там було холодно й сиро, віддавало цвіллю й ще чимось, що мені було невідоме... Там стояли порожні ліжка й тільки на одному з них крізь простирадло проглядало людське тіло... Я чимдуж зціпив зуби...

— Ви маєте на неї подивитись, — сказав лікар, — вона була з вашим братом.

Я підійшов і підняв простирадло... Усе навкруги зробилось незначним і неважливим. Усі слова, вчинки, дії та бажання... Життя

почало втрачати свою значущість. Кучері світлого волосся спадали на побите лице... очі... ніс... родимка на шиї... Цієї миті щось обірвалося; я відчув, що частка мене відходить просто тут і зараз, у цьому сирому й затхлому приміщенні. Хотілось закричати, розтрощити все довкола, зруйнувати, аби дати волю емоціям і почуттям, котрі наповнювали мене зсередини... Я взяв її за руку — вона була ще теплою... Я нахилився і поцілував її в біде чоло, поправив її волосся... У вухах у Соні були сережки, що їх їй подарував я... З очей покотили сльози, кожна розміром з життя... Ми стояли мовчки... Усе довколишнє стало остогидним, тіло роздирав плач...

— Відпусти, — тихо сказав мені Женя, — вона померла...

— Ти спробуй... Спробуй! Її рука ще й досі тепла...

— Відпусти, відпусти...

Я міцно стискав Сонину руку...

Світло... Женя. Світло... Ліза. Світло... Слова. Світло... Лікарі. Порожнеча... Я заходивсь утирати кров з її обличчя... Ліза й Женя плакали. Сонине тіло поволі залишало тепло...

\*\*\*

Небо на сході було світло-рожевим; його прозорою блакиттю пливли гігантські хмари; панувала тиша... Я самотньо сидів на лавці біля входу до лікарні й дивився на світ, котрий неквапно прокидався... Заспівали пташки. Я не знав, які їхні назви, та їхній спів був прекрасний — він заспокоював... Люди чомусь завжди думають, що птахи співають для них... Але це нісенітниця. Вони співають, тому що для цього народжені. Як і люди. Люди також народжені співати — кожен свою пісню.

У моїх руках була її фотографія: я встиг витягнути цю маленьку світлину з гаманця Соні до того, як приїхали її батьки... На зміну дощам прийшло тепло; на зміну хмарам — яскраве сонце; тільки в моїй душі була непроглядна темнота, котра заповонила все без лишку... Біль втрати не вщухав, тільки тепер усе було без сліз...

Настав погожий, світлий ранок; сонце знову світило полипневому яскраво... Місто прокинулось. Усе в житті відбувалось циклічно... Тільки тепер уже без Соні.

## II ЧАСТИНА

\*\*\*

*Вона так і залишилась стояти у дверях. Я не знав, що робити далі, адже після її одкровення все ніби стало з ніг на голову. Подібний перебіг подій міг передбачити тільки Ножик, що він і зробив за кілька днів до цього...*

*— Чому ти відразу все мені не розповіла? Ховалась за Ножиком... Що за комедії, Віко?..*

*— Комедії? Жодних комедій, Марку! Я боялась, що ти мене не зрозумієш. Люди часто замовчують сокровенне через власну боязкість... Хіба ти так ніколи не робиш? Не зариваєш почуття вглиб, боячись їх утратити?*

*— Ні! Я не роблю такого... Якщо відчуваю — кажу.*

*Я зітхнув. До щастя мені не вистачало тільки ось такого цирку... Чорти б її побрали з її почуттями.*

*— Усе почалось ще тоді, давно, коли ми вперше зустрілись. Ти був заспаним, таким солодким-солодким. По цім я ще кілька разів зустрічала тебе на вулиці, але ти був настільки в собі, що не помічав нічого. Абсолютно. Ти був світові чужим і від землі погляд відірвав би лиш у тому випадку, коли б тобі на голову впало небо. А я ж була не небом. Я була собою...*

*Віка замовкла... Але тільки на мить.*

*— Знаєш, що в тобі особливе? — запитала вона.*

*— Що?..*

*— Те, що ти не хочеш бути таким. Особливим. Ти звичайний, не зітканий з мрій чи фантазій, ти — справжній... Ось у чому твоя найбільша особливість.*

*Вона підійшла ближче й потягла до поцілунку. Я відвернув голову.*

*— Та що з тобою?!*

*— Що зі мною?.. А хіба ти цього не хотів, коли приїздив до мене?*

*Вона зітхнула подібно до того, як роблять невдоволені життям жінки.*

*— Ти зруйнував усе, розумієш?! Усе! Я мала спокійне життя й здоровий сон, а тепер жодна ніч не минає, щоби я спала спокійно... Моє життя — ти. Розумієш?!*

*— То я тепер маю почуватись винним через усе це, так?..*

*— А ти гадав, що зможеш так просто мене здихатись?..*

## 2.1.

У кімнаті було напівтемно, пахло корицею, на газетному столику горіла свічка... Я лежав, накрившись з головою й читав «Над прірвою в житті». Пригадую, що вперше для себе цю книжку відкрив у віці 16 років у одній з бібліотек міста — і відтоді вона стала однією з моїх найулюбленіших. Особливо в голову мені запав уривок: «...безодня, куди ти летиш, — жахлива й небезпечна прірва... Той, хто до неї падає, ніколи не відчує дна. Він падає, падає без кінця... Це буває з людьми, котрі в певний момент свого життя почали шукати те, чого їм не може дати їхнє звичне оточення. Вірніше, вони думали, що в звичному оточенні вони нічого для себе знайти не можуть. І вони припинили шукати. Припинили, навіть не повторюючи спроби щось-таки знайти...» Я перечитав цей уривок уже, мабуть, разів зо сто, і кожного разу мені ставало моторошно... А раптом я також упаду до цієї прірви, піддамся системі?.. Це ж так просто. Достатньо просто опустити руки...

Очі почали трохи боліти... Незважаючи на те, що був день, я ще вранці міцно зашторив вікна й практично весь день ось так, не встаючи, пролежав. По кімнаті було розкидано багато мотлоху: одяг, брудний посуд... У моїх ногах лежав увімкнений ноутбук, на робочому столі котрого сяяла картинка «безтурботність»... Останні кілька днів я дививсь на неї та мріяв про синє небо, зелену траву й легкі пористі хмаринки. «Зберися, зберися», — майже без упину повторював я собі, дивлячись на екран... Від часу Сониного похорону минуло трохи більше місяця... Приїхали її батьки й забрали тіло до рідного міста. Я й досі намагавсь оклигати: кілька разів ходив на курси реабілітації, але мене це не заспокоювало — навпаки... Усе почало ще більше ускладнюватись: я почував себе хворим, заразним і

шукав усіякі можливі методи, щоби позбутись цього гнітючого відчуття порожнечі... Одного разу, коли було геть зле, я випив цілу пачку препарату «Седасен» і заліг спати. Через 16 годин мене збудив Ножик, коли стукав у двері. Замість бажаного ефекту я отримав жахливу діарею, слабкість у тілі й ще більшу неповагу до себе...

Хто втрачав?.. Хтось втрачав?! У голову лізли думки: «чому я?», «чому зі мною?». Скільки ночей ви не спали? курили? пили?.. Про самогубство не задумувались? Думками загнивали зсередини, боячись зізнатися комусь у власних страхах і болях? Жахіття... Нічні жахіття... Знову й знову. Щоночі... Земля — нескінченне пекло. Коли заплутуєшся й втрачаєш напрямок, усі, хто поруч, здаються ворогами; життя — суцільна змова... Усе, що можеш зробити за таких обставин, — зупинитись і чекати... Чекати, аж поки тебе не знайдуть. Люди, котрим ти небайдужий, завжди готові це зробити.

Я відклав Селінджера й потягся за телефоном. Годинник позначив 18.30. Потрібно було встигнути до С. К. в лікарню, тому що з 20.00 відвідування було заборонене. За останні кілька тижнів йому стало набагато краще, гематоми зійшли і він знову став схожим на мого пихатого, трохи зарозумілого старшого брата.

— Як ти, чувачок, — запитав Ножик, коли я заскочив у салон його новенької автівки. Він купив її кілька днів тому. Модель Fiat Bravo червоного кольору.

— Та нічого, нормально...

— Що робив?

— Читав Селінджера.

— Зрозуміло.

Машина рушила. Женья поклацав кнопками на програвачеві. Заграла музика.

— Твої любимі «Maroon 5». Новий альбом.

— Клас...

Мені було не цікаво. Та й взагалі, якби не С. К., то я б продовжував лежати вдома, перечитуючи улюблені книжки.

— Як там Саша? — запитав Ножик. — Це ж таке його ім'я, так?

Я кивнув.

— Так.

— То як він?



— Не знаю. Ми не говоримо... Зовні нормально.

— Навіть слова не кажете один одному?

Я хитнув головою.

— Слухай, можна тебе дещо попросити?

— Преси.

— Думаю, що йому не краще за тебе. Тому, може, давай-но ти не будеш так поводитися з ним?

— Я ніяк з ним не поводжуся... Він спить постійно. Та й зрештою... Це мій брат. Я буду поводитись з ним так, як захочу.

— Цим ти все тільки ускладниш...

— Я звик...

Женя зітхнув. Ми проїхали кілька кварталів і зупинились біля одного з супермаркетів; я вийшов, купив фруктів, сік і ще дещо для С. К. й повернувся до машини. У голові червоним стягом майоріла безвихідь... Я не знав, у якому напрямку рухатись, як жити, чим займатися. З Cinema Trade мене звільнили через 3 дні після того, відколи я припинив там з'являтися. Жив я тепер, більшою мірою, на невеликі заощадження, котрі ми з Сонею планували витратити в Криму.

У лікарні все було без змін. Запах ліків, лікарі, палати, хворі... Для мене це місце стало буденним: упродовж останнього місяця я бував тут досить часто — навідував С. К. і приходив просто посумувати на лавці біля входу. Від самого початку мені було важко: мене душило зсередини, але я твердо вирішив, що це потрібно побороти... Як жагу до паління чи бажання подзвонити Соні. Мені часом вдавалося...

Коли я зайшов до палати, там були тільки С. К. і старенький дідусь зі своєю онукою, обличчя котрої здалось мені доволі знайомим. Я кивнув їй головою й підійшов до ліжка С. К. Він спав. Я сів поруч із ним, поклав гостинці на тумбу й узяв брата за руку.

Складно сказати, що я відчував до нього... Спочатку це була ненависть. Я палко ненавидів його обличчя й душу за те, що він потягнув за собою Соню, що розірвав наш із нею зв'язок. Особливо нестримно це відчувалось за два дні після похорону, коли, стоячи біля вікна, я чітко усвідомив, що її більше ніколи не буде поруч... Тієї миті мені захотілось прибігти до лікарні й власноруч його задушити. Але

минуло кілька днів, і це почуття з часом зникло; я трохи заспокоївсь, і на зміну ненависті прийшло відчуття порожнечі, котре змінилось відчуттям провини. Я дорікав собі через те, що не знайшов сили з усім розібратися ще тоді, коли застав їх удвох, і просто втік, як зазвичай роблять боягузи. Мені нестерпно хотілось дізнатися, що тоді між ними було, але С. К. постійно спав... Як і сьогодні.

— Не впізнаєш?.. — вирвала мене з думок дівчина під вікном.  
У її голосі відчув докір.

— Не впізнаєш... — уже більш стверджувально повторила вона.  
Я уважно придививсь. У ній було щось знайоме, але пригадати, де ми бачились, я не зміг.

— Пробачте... У мене дуже коротка пам'ять на обличчя.

— Авжеж, — дівчина скрутно хитнула головою, — у більшості чоловіків така проблема...

Дідусь, поруч з котрим вона сиділа, голосно захрипів. Він просив пити, указуючи рукою на пляшку з водою.

— Я не знаю... не надто приємне видовище, пробачте.

Дівчина налила в корок з пляшки води й залила її до рота старому; він ковтнув; вона ще двічі повторила ці рухи.

— Та ні, чому ж... це життя.

— Життя ось там... — дівчина кивнула на вікно. — А тут людям боляче...

— Там їм боляче не менше, ніж тут.

— Душевний біль не такий, як фізичний. Його можна приховати.

Я змовчав. Не хотілось розпочинати словесні баталії. На вигляд дівчині було років 18, не більше. Трохи кучеряве, довге волосся спадало на плечі, акуратний носик, вузькі котячі очиці, пухкі губи, високе чоло, — вона тримала голову високо піднятою. Я чомусь подумав, що дівчина, мабуть, танцює, тому що в її рухах не було гречності, усі рухи були зваженими й послідовними. Я відвів від неї погляд і подививсь на С. К. Мені не хотілось, щоб дівчина подумала, що я на неї вирячивсь. У палату зайшов лікар. Це був давній знайомий С. К. і палкий шанувальник його творчості.

— Як тут наш письменник?

— Спить.

— Хай спить. Завтра ми його виписуємо.

— Цілком одужав?

— Так. Деякий час йому доведеться походити в корсеті, але найстрашніше вже позаду.

— Це добре.

— Звичайно. Він щасливчик...

Я відвів погляд убік... Перед очима постало обличчя Соні й наша остання ніч... Горище, поцілунки, любові... Я встав, підійшов до вікна й удавано натягнув шию, щоб вони не побачили, як на моїх очах проступили сльози.

— Женя кудись подівся... — пробурмотів я.

— Що ти кажеш? — запитав лікар.

Я розвернувся.

— Кажу, що мій друг кудись поїхав, — відповів я, потираючи очі, ніби туди щось потрапило.

— А-а...

Він багатозначно кивнув і пішов до діда під вікном. Я знову сів на місце. В палаті було задушно.

— А вікна відкривати заборонено?

— Так, — не обертаючись, відповів лікар.

Він прослуховував дихання старенького, німічного дідуса. Я уважніше подививсь на його обличчя — воно було в зморшках; сивина... Дідусь був звичайним, як і мільйони до нього подібних. Стара дитина, мислення й розум якої з'їдає ма́разм і склероз. Лікар дав йому ліків і вийшов з палати... Я вирішив також піти. Сенсу сидіти й так не було — С. К. спав.

— Віка.

Я знову поглянув на дівчину біля вікна. Вона дивилась на мене.

— Віка, — ще раз повторила дівчина, — ви купували в мене квіти якось... Пригадуєте?

У голові виринув спогад. Запашний ранок, мокра бруківка, букет з дев'яти троянд... Серце знову боляче стислось. Усе це було немов з чийогось іншого життя.

— Прихильниця цитат Ремарка, — удавано всміхаючись, відповів їй я.

Вона кивнула.

— Так. А казали, що пам'ять коротка.

— Коротка. Мені ж не відразу вдалось пригадати вас...

— Нічого страшного.

— А ви не любите Ремарка, так? — запитала Віка.

— Люблю. Але більше Селінджера. Він не ускладнює речення зайвими прикметниками.

— Але ж і образності в нього куди менше.

— Так. Та це в літературі не головне.

— А що тоді?

— Душа.

Віка всміхнулась.

— Згодна. Та хіба без образності вона відчутна? Чим би була ваша душа без тіла? Паром, безтілесною одиницею... А з тілом вона набуває форми й розкривається наповну. Так і в літературі.

— Так... Мабуть, так.

Бажання продовжувати цю розмову в мене не було.

— Ну гаразд... Я мушу йти. На мене друг чекає.

У відповідь Віка кивнула.

— Була дуже рада вас зустріти. Шкода, що в такому місці...

— До зустрічі.

Віка по-дитячому помахала мені маленькою, трохи дитячою долонею. Я вийшов на вулицю. Женя чекав біля входу, потягуючи з баночки томатного соку. Він, як завжди, був охайний і доглянутий, чого я за останній місяць не міг сказати про себе.

— Ти чого так швидко?

— С. К. спить.

Ми сіли в машину. Я відчув раптову ніжність до цього блакитноокого блондина, котрий не раз видирав мене з пазурів депресії та поганого настрою.

— Я люблю тебе, чувачок... — сказав я йому, коли машина рушила.

У відповідь Ножик щиро всміхнувсь.

— І я тебе, друже...

\*\*\*

Наступні кілька днів я не виходив з дому: годинами дививсь свої улюблені фільми. Ці тихі, самотні вечори стали моєю відрадою. Коли

зовсім темніло, я вмикав Coldplay, запалював ароматичну паличку, вимикав світло й дивився у вікно, мріючи про все, що колись для нас із Соною мало значення.

Найбільше їй хотілося двох діток. Хлопчика й дівчинку. Соня могла годинами мріяти про це, розповідаючи й плануючи все до дрібниць: як ми їх назвемо, у що вдягатимемо, у яку школу віддамо, коли вони підростуть, які вони будуть розумні й на кого будуть схожі... Коли вона про це розповідала, її голос набував дивного тембру: тихого, ніжного й спокійного, — він заколисував... Я чітко уявляв кожну деталь, кожна подробиця поставала перед моїми очима й почуття, котрі виникали під час цього, не можна було сплутати ні з чим — найяскравіше уособлення щастя. Я перебрав усі наші спільні фотографії — усі миттєвості, котрі були вирвані з усієї історії та віддані на папір і глянець, і посортував їх по альбомах. Коли все навколо ставало нестерпним, я гатив у стіни, щосили, кулаками, ногами; одного разу, зачувши в моїй квартирі гамір, сусідка викликала міліцію. Міліціанти приїхали й запитали в мене, у чому справа... У відповідь я мовчав. Тоді дільничний пригрозив мене штрафом, але це не допомогло... Коли все навколишнє знову ставало нестерпним, я знову й знову гатив у стіни... Тільки тепер уже подумки, а потім набирав повнісіньку ванну води, вимикав світло, лягав у неї й лежав, аж поки вода не вихолоняла... С. К. і Женя намагались до мене додзвонитись: вони щодня по кілька десятків разів пускали мені гудки, але я не відповідав. У мене не було бажання про щось з ними говорити. Уголос я не говорив... У мене не було бажання чути цей огидний звук, котрий кількома словами зруйнував три життя...

Одного разу я прокинувся, як це зазвичай у мене буває, о 5-й ранку, устав, випив зеленого чаю й знову ліг. Крутився, не міг заснути; постійно думав про все це; продовжував вимотувати себе морально, а потім до мене прийшла Соня... Це було чітко й посправжньому. Вона сіла на краєчок ліжка й руками пестила мої щоки, волосся; вона розповідала, як їй мене не вистачає та як вона жалкує, що я того ранку не залишивсь... Її руки були теплими, я відчував їх на собі, кожен порух цих ніжних пальців пробивав моє тіло струмом. Соня плакала... Я хотів її обійняти й тримати, більше ніколи не

відпускаючи; я хотів розповісти, як мені без неї погано, але голос застрягав глибоко в горлі, а рухи були сковані сонливою втомою... Я прокинувся: по моїх щоках текли сльози, навколо було тихо, цокання годинника, у моїх ногах звично ніжилась Мурмулядка... Ненависне для мене життя в ненависній мені квартирі...

\*\*\*

— Ти б припинив нас лякати!

Женя стояв біля дверей і щосили грюкав по них кулаками. Стукотіння не припинялось... Із сусідніх квартир повиходили сполохані сусіди. Я сидів у кріслі перед ноутбуком: мої пальці стукотіли по його клавіатурі...

— Усе ж уже було нормально! Що знову не так?

Стукотіння.

— Ти живий?

Я мовчав... Мені не хотілось відчиняти йому дверей і відповідати на сотню запитань, за відповідями на котрі він, очевидно, і приїхав. Мурмулядка ліниво блимала на мене очима. Я відклав ноутбука й узяв її на руки: вона замуркотіла й підняла підборіддя — задля пестоців.

— Та що ж таке... — востаннє крикнув Женя.

Він припинив стукотіти.

— Ну от, нарешті.

Я встав і пішов на кухню — заварив собі міцного чорного чаю з лимоном. Він завжди мене рятує. Можу по 10 чашок випити і хоч би хни. Лікарі застерігають, що це погано для організму, але мені байдуже... Головне, що смачно. Мурмулядка потерлась об мої ноги. Я кинув їй шматок ковбаси, котру вона так любила, повернувся до кімнати, поставив чашку поряд і знову вмоствивсь стукотіти... Я писав: рядки бігли вперед, букви випереджали одна одну. Це були мої думки, котрі я намагавсь впорядкувати хоча б на папері. З коридору почув гамір, біля дверей зашаруділо... У шпарину для ключа пролізла скріпка, чимось клацнуло, двері прочинились. На порозі стояв Ножик з двірником Степаном.

— А що я тобі казав? Казав! Бачиш?! — обличчя Степана ледь не сяяло від щастя.

Женя поліз до кишені, витягнув звідти папірець номіналом у 20 гривень.

— Тільки якщо пообіцяєш більше ніколи не застосовувати цієї здібності... — сказав Ножик, розмахуючи купюрою біля носа двірника.

— Свято й чесно клянусь!

Женя віддав йому купюру й замкнув двері.

— Ти б замки змінив, — сказав він, зайшовши до кімнати.

Я підняв голову й ліниво подививсь на нього... Настрій у мене був спокійний і меланхолійний, мов погожий серпневий день за вікном.

— А мені нема чого боятись...

— А злодії?

— У мене нема що красти.

Ножик пройшов кімнатою, переступаючи через розкиданий по ній мотлох, і вмовивсь на дивані. В Америці взутими навіть сплять у ліжку, але в Україні існує звичай роззуватися в коридорі.

— Може, ти б роззувся. Тобі тут не вокзал.

— Та в тебе й так бардак, — відповів Женя, роззираючи довкола, — не згірше вокзалу. Не соромно?

— Ні, мабуть. Ні! Не соромно.

Женя пішов роззуватися. За мить він повернувся й прочинив вікно. В кімнату ввірвалось свіже повітря.

— Марку, харе киснути. Вийди хоч натрохи на вулицю. Літо закінчується...

— Я не хочу.

— Не хочу... — кривляючи, повторив Женя. — А що ти хочеш? Я зітхнув.

— Побути наодинці.

— Тобі трьох днів замало?

— Так, замало.

— Ти міг би не відповідати мені в одне речення?

— Міг би. Але не хочу...

Женя насупив брови. Його погляд ковзнув на годинника, котрий висів на стіні. Він позначив 19.00. Я знав, що зараз Ножик намагатиметься витягнути мене на вулицю. В кімнаті на мить

запанувала тиша... Чутно, що поверхом вище сварилось молоде подружжя. Таке відбувалось досить часто. Вони пристрасно сварились, а потім так само голосно мирились. Мимоволі згадалось, що із Сонею ми не сварились практично ніколи.

— Це ті, що місяць тому справляли весілля?

— Так, — знову однією фразою відповів я йому.

Женя підійшов до мене й закрив ноутбука. Я подививсь на нього. Мене пройняла злість.

— Що ти собі дозволяєш? Мало того, що вломивсь до мене в квартиру, та ще й працювати не даєш нормально. Вали звідси...

Останню фразу я сказав з підвищеною інтонацією й трохи запнувсь... Хотілось її подовжити, але слова застрягли в горлі. Я не вмів ображати навіть тоді, коли дуже хотілось. Завжди прокидається совість, котра не дає мені наговорити зайвого й тримати образи на когось. Женя здивовано подививсь на мене. Його брови здійнялись догори, а на чолі з'явилися зморшки.

— Марку, — Женя поклав руку мені на плече. Я одразу зрозумів, про що він зараз говоритиме. — Думаєш, що Соня схотіла б, щоб ти ось так киснув у квартирі, коли за вікном минають останні літні дні? Думаєш, що вона схотіла б, щоб ти себе закопав заживо?

Женя забрав руку й випростався на повен зріст.

— Думаю, що ні, — сказав він.

Я голосно зітхнув. Найменше, що мені зараз хотілося, — це говорити про Соню.

— Звідки тобі знати, що схотіла б Соня?.. Звідки?.. Йй байдуже зараз, що я роблю... Розумієш?

— А я думаю, що не байдуже. Я думаю, що вона дивиться на тебе. І знаєш, думаю, що вона хотіла б сказати тобі, що життя не закінчується й що воно попереду.

— Продовжується? Попереду? — я вскочив з крісла й узяв до рук фотоальбома, котрий стояв на маленькому газетному столику біля ніг. — Попереду? Ось воно, усе моє життя!

Женя взяв його до рук і почав гортати.

— І взагалі, для чого все це тобі, Женю? Для чого ти торкнувсь теми про Соню? Шариш, я тут три дні давлюсь спогадами... І знаєш чому? Бо не хочу ні з ким про це говорити. Я досі не наваживсь



запитати в С. К., що між ними тоді сталось. І знаєш чому? Знаєш?! Бо боюсь почути найгірше...

— Найгірше? — перепитав здивовано Женя.

— Так, — відповів йому я, — найгірше...

Женя поклав альбома на місце.

— Твоє життя попереду, і будь певен, що в ньому ще чимало хорошого. Розслабся й дихай. Дихай, поки в голові не запаморочиться... Найгіршою для тебе є й буде невідомість. Люди божеволіють від жовтого кольору на світлофорах власного життя, живучи в очікуванні. Не роби так. Поговори з С. К. Можливо, тоді все стане на свої місця.

Він потягнувся до книжкової полиці. Там стояв подарований Сонею глобус рішень. Він марно припадав пилом... Я кілька разів хотів його розбити, але чомусь не наважувався. Натомість розбив стару акустичну гітару, порожній акваріум й своє чоло... Я помацав гулю величиною з квасоллю. Чоло й досі боліло.

— А давай-но я крутону. Якщо випаде «відпочинь», то ми підемо й погуляємо, — змінивши тему, запропонував Женя.

Я помовчав. Ножик крутонував... Глобус довго не зупинявся, ніби хотів власним рухом наздогнати всі втрачені можливості бути використаним за призначенням. Коли він зупинився, червона стрілка чітко вказувала на надпис «відпочинь». Женя всміхнувся.

— Ось бачиш.

Я відчув утому й ломоту в тілі. Думки в хаотичному порядку кружляли моєю свідомістю. Розпочинався рецидив... Я не знав, чого хочу, не знав, куди себе подіти. Повітря в кімнаті, незважаючи на те, що вікно було відкрите, за 5 хвилин ставало важким і зіпертим. Я спробував удихнути на повні груди, але мені не вдалось. У голові й без того паморочилось.

— Ти на машині? — запитав я в Жені.

Він схвально кивнув. Захотілося на свіже повітря, відчути на обличчі вітерець і прохолоду серпневого надвечір'я. Я вже навіть забув, коли востаннє виходив кудись погуляти. Женя стояв, зіпершись рукою на стола.

— Хочеш покататися?

— Я хочу до озера. Хочу купатись, аж поки губи не посиніють...

## 2.2.

Полюбляю їздити машинами... Не те, щоб аж надто сильно, але коли є можливість без проблем покататись, то я ніколи від такого не відмовляюся. Вмощуюся на передньому сидінні (позаду ж мене млоїть на поворотах) і спостерігаю, як повз проноситься життя. Інколи люблю прикласти чоло до скла: машина на вибоїнах і ямах підскакує, а мені байдуже: дивлюсь собі на асфальта — рахую смуги, котрими розділена дорога навпіл, і здається мені, що таке може тривати вічність... Пригадую, колись ми з моїм татусем у дитинстві їздили до нас на стару, занехаяну дачу за смачною малиною, котру я дуже любив запивати молоком. Їздив туди старий, занехаяний автобус ЛАЗ; народу в ньому завжди було, як оселедців у бочці; у салоні пахло не найкраще й було парко, але ці подорожі були для мене чимось особливим, і я з нетерпінням чекав на них. Коли випадала така нагода, то я завжди майже без перестану дививсь за вікно — на поля й дороги, і здавалось усе те мені чимось особливим і казковим, такої миті я любив фантазувати... Усі діти так роблять. А потім ми раптово припинили туди їздити. Татусь нічого не пояснював, коли я запитував про це. Він зі мною взагалі рідко коли говорив. Згодом з'ясувалося, що землю забрали під приватну забудову... У нас таке часто трапляється.

Женя мовчки кермував. За вікном зникали гектари землі, на котрих поралися люди; небо в цьому місці було особливо безкраїм і могутнім: воно простяглося наскільки сягало око. У його блакиті пестились кілька (майже прозорих) хмаринок; сонце хилилось до сну, даруючи землі особливо ніжні й теплі промені. У повітрі відчувалась осінь. Фермери запалили ватри — перші провісники вересня. Машина рухалась швидко, обганяючи лінивий надвечірній вітерець...

— Я дивний, правда? — запитав я в Жені.

Він відірвав погляд від дороги й подивився на мене.

— Ну, не знаю. Всі люди певною мірою дивні... Що ти маєш на увазі?

— Ну, це ж, мабуть, не дуже добре, коли люди починають любити самотність?

Женя всміхнувся.

— Ні. Це ані краплини не дивно... Усі люди самотники. Згадай Ремарка. Він казав, що людина самотня завжди й ніколи... Для того щоб зрозуміти себе, нам інколи потрібно побути наодинці з собою.

Я зітхнув. Згадав сон.

— Я побув. І знаєш... стільки всього думалось. І навіть наснилося...

— Про Соню? — обережно запитав Женя.

— Так, — відповів йому я. — Про Соню...

— Чувачок... — Женя запнувся. — Не знаю. Насправді не знаю, що й сказати. Та й взагалі, що ми можемо такої миті казати? Ти втратив частину свого серця, і її назад не повернеш. Ні словами, ні думками. Все, що тобі залишається, — жити далі...

— Жити далі, — зітхнувши, сказав я. — Учитись жити далі...

— Повір, усе минає. Час завжди ставить крапки за нас... Просто бережи у своїх думках найяскравіше й відкидай те, що тобі не потрібне.

— Усі спогади, котрі пов'язані з Сонею, — яскраві... Нема що відкидати.

— Тоді бережи їх глибоко в собі й не розтрачай їх енергетику, — відповів Женя, беручи на обгін машину, котра рухалась надто повільно.

Він добре кермував, і я вкотре подивувався з його заповзятості. Усе, чого він хотів, було в нього... Мені цього бракувало... Цієї впевненості в діях і бажаннях.

— Як ти думаєш, попереду багато щастя? — ледь усміхаючись, запитав я в Жені.

— Дуже-дуже... — відповів він.

— Добре, якщо так, — сказав я, — інакше просто зараз візьму та й вистрибну з машини.

— Дурень ти... — хитаючи головою, сказав Ножик. — Поглянь навколо. Ти можеш від усього цього відмовитись?

Я знову поглянув у вікно. За ним уже не було поля, і небо інколи пробивалось крізь дерева, котрі росли обабіч дороги. Сонце знаходилося майже біля горизонту, воно сліпило мої очі; повітря пахло врожаєм і стиглими яблуками, котрі лежали у великих кошиках

у будинках, що височили з-за дерев... Чи хотів я й надалі відчувати й бачити все це? Так... Мабуть, що так...

— Саме зараз зміг би... Якби не було тебе, — відповів я Жені.  
— А так... Я маю друга. Як у пісні С.К.А.Й., бест-друга.

Ми під'їхали до майже безкрайого озера: його протилежний берег тоненькою смужечкою виднівся вдалині. Людей практично не було, тільки за метрів 300 від нас гуляла невелика компанія. Ножик зупинив машину, ми вийшли, повітря біля водойми було трохи прохолоднішим... Я швидко роздягнувся і з пірса скочив у воду. Вона була теплою й ніжно огортала моє тіло. Ножик залишився на березі. Я відплив від берега до буйка й схопився за нього. Від заходу сонця вода переливала червоним — вона була прозорою. Я бачив власне тіло, котре було ілюзорно малим; ним поволі ширилась бадьорість... Це саме те, що мені було потрібне. Я пірнув...

— Ей, може, досить з тебе, — крикнув Ножик через півгодини по тому, як я вскочив у воду.

Сонце вже зайшло, але тіні ще не встигли вибратись зі своїх сховків. Усе навколо було сірим і трохи примарним... Я поплив до берега. Женя подав мені руку.

— Кілька разів, коли ти пірнав, я затамовував подих і знову починав дихати, коли ти виринав... Мені ставало страшно.

— Чому? — витираючи руками волосся, запитав я.

Моє тіло ледь помітно здригалось від холоду.

— Тому що ти — дурень.

— А-а, — багатозначно протягнув я, — тобі зі всіма дурнями страшно стає?

— Ні, тільки з тими, котрих я люблю.

Я поволі обсихав... Спадала темрява. Моя сутула постать від світла фар відкидала довгу худу тінь. Поруч зі мною зараз будь-хто міг здаватися бійцем сумо. За останні кілька днів я страшенно схуд. Ножик це помітив.

— Ти хоч інколи їси?

— Інколи — так.

Я одягнув шорти й майку, натягнув на ноги в'єтнамки... Ненаситні комарі почали пожирати моє тіло. Щоб сховатися від них, ми сіли до машини.

— Вимкни фари, — сказав я Ножику.

Він виконав моє прохання... Майже запанувала темрява. На темне небо зернятами висипали зірки. В траві співали цвіркуни. Їхнє сюрчання було схожим на розмову. Я заплющив очі й поринув у цей таємничий, сповнений звуків світ... Ножик уключив музику.

— Я хотів тобі дещо сказати, — мовив він, відкинувшись подібно до мене на сидінні.

— Кажи, якщо хочеш, — не розплющуючи очей, відповів я.

Женя мовчав... Я зрозумів, що він вагається.

— Ну, що там у тебе?

— У мене знову любов...

— Знову? А як же Соня? Ти ж казав, що вона — усе твоє життя.

— Ну, ти ж... ти знаєш мене.

— Знаю, — відповів я, — саме тому ані краплини не здивувався.

Я вже звик до того, що ти закохуєшся в кожну дівчину, котра полоскоче тобі за вуха. Але якщо цього разу це нарешті буде правдою, то я буду страшенно радий.

«Кохання?.. Чи це ще колись трапиться зі мною? — подумав я. — Чи дасть життя мені ще один шанс відчути себе щасливим?.. Чи зможу я забути Соню і чи взагалі захочу коли-небудь це зробити? Боротись і чекати... Ось що мені зараз залишається. Боротись за життя, за майбутнє й чекати на те, що стане для мене справді важливим».

— Їдемо? — запитав Ножик.

Я виринув зі своїх думок. У голосі Жені відчувалась образа. Мабуть, через те, що я не запитав, хто вона, та єдина, котра знову сколихнула його трепетне серце...

— Хто вона?

— Вона? — перепитав Ножик.

— Ну ж не він, — сказав я.

— Вона... Вона особлива. Я побачив її фото «вКонтакті», і все — мене вирубило. Уявляєш?.. Ось так: «бемц» — і я по вуха в ній... Чув би ти це... Її голос... Він такий солодкий. Він такий, такий... Крутий. Дуже крутий. Я ще не чув, щоб дівчата так співали. Я думаю, що хочу, щоб ти з нею познайомивсь.

— Думаєш?

— Так, думаю... Ти мій найкращий друг, а найкращі друзі мають знати в обличчя подруг один одного.

— Гарзд... Але давай не сьогодні, добре?

— Добре, — відповів Женя, — не сьогодні. Ти краще скажи, як почувашся.

— Непогано. Напрочуд непогано. Дякую.

— Та за що, чувачок? Друзі повинні підтримувати одне одного, коли їм тяжко й боляче. Я тут. Я завжди поруч з тобою. Ти ж знаєш.

— Знаю, — відповів я, — а тепер рушаймо додому.

Мені захотілось у ліжку. На душі все вляглося; вода дивним чином забрала з собою весь той смуток, котрий не давав мені супокою. Женя ввімкнув двигуна. Я востаннє за вечір поглянув на водойму. На її дзеркальній поверхні відбилися місяць і зірки. Я подумав, що якби міг вибрати місце для власного будинку, то оселився б саме тут.

\*\*\*

Я проспав майже 20 годин, а коли прокинувся, сонце знову хилилось до сну. Устаючи з ліжка, я перевернув порожню пляшку вина «Совіньйон», котре вчора послужило мені снадійним. Напрочуд швидко очунявши від сну, я поголився і почимчикував у душ, а звідти на кухню, де приготував собі яечню з 4 яєць і міцної кави. Майже не відчуваючи смаку, я з'їв усе й повернувся з кавою до кімнати, уключив ноутбока й усівся за останній розділ книжки С. К. Відкладати більше не хотілось. Через трагічні події тієї ночі презентація книжки затягувалась... Тим паче я твердо вирішив, що саме сьогодні ми маємо з ним про все нарешті поговорити. Над усіма «і» поставити крапки; зробити так, щоб зникли всі запитання... Я зануривсь у читання.

«Життя складається так, як цього хочемо ми, — писав С. К. — Воно підвладне нашим словам, учинкам і бажанням. Кожна дія, котру ми робимо в теперішньому, матиме ланцюгову реакцію, котра тим чи тим робом впливатиме на майбутнє... Зважати на те, що ми робимо, про що говоримо й чого прагнемо, — це те, що насправді важливе. Ці речі мають власну енергетику, котра й визначить наше майбутнє...»

Я задумавсь... Щось на кшталт Коельо. Ці слова були попсою, але навіть таке нереально складно, мабуть, скласти в єдине ціле й надати йому змісту й відтінку... Нереально складно розповісти людям історії, котрі трапляються в житті, у такий спосіб, щоб їм було цікаво... Я кілька разів пробував написати власного роману, але все закінчувалось невдачею... Мені не вистачило фантазії, терпіння й наполегливості. С. К. можна було позаздрити. Позаздрити хоча б через те, що він був ескапістом... Для мене це явище й досі було недоступне й малозрозуміле, я не вмів жити ілюзіями й вигаданим світом, завжди надаючи перевагу реальності. За теперішніх обставин ескапізм міг би стати моїм спасінням...

\*\*\*

Двері відчинила Ліза. Я зайшов у коридор, роззувся й пішов до кімнати. С. К. лежав на дивані, вигляд у нього був жахливий, під очима синці, обличчя опухле й неголене, важкий погляд, від нього тхнуло алкоголем і потом.

— Усе гаразд? — запитав я.

С. К. зробив незрозумілий жест рукою.

— А що не так?..

— Ти фігово виглядаєш.

— І все?

— Так.

Він розвів руки.

— Я хочу лежати на дивані, не ходити в душ і щоб мене всі залишили в спокої.

— А Ліза? Думаєш, що їй приємно біля тебе знаходитись?

— Ліза? — С. К. зіперся на лікті й протяг руку до ліків, — Ліза звикла.

Він набрав пригорщу пігулок, закинув їх до рота й, не запиваючи, ковтнув... До кімнати зайшла Ліза — вона принесла з кухні каву й печиво.

— Ти випив ліків?

С. К. мовчки кивнув. Ліза поставила тацю на тумбу й вийшла. Я подумав, що вона також, як і ми з С. К., страшенно схудла. Вона взагалі через усе це дуже переживала й майже щодня до мене

дзвонила, щоб дізнатися, як поводитися з С. К. Я давав їй поради, у яких сам не був впевнений, але Лізі це допомагало.

— Попса, — сказав я.

— Не зрозумів... — перепитав С. К.

— Попса — ось так деградувати.

— Та невже?

— Так.

— А що тоді не попса?

— Коли жінка не боїться прокидатись поруч із чоловіком ненафарбованою, коли ти вмієш тримати себе в руках і коли не хочеш відвідати Париж...

Я простягнув йому флешку.

— Ось, тримай, тут усе. Я закінчив останній розділ; думаю, що на цьому наша з тобою співпраця припиниться.

С. К. кивнув.

— Усе-усе закінчив?

— Так.

— І як тобі?

— Непогано.

— Непогано... — повторив С. К.

Він пильно дививсь на мене.

— Марку, скажи, ти мене тепер ще дужче ненавидиш, так?

— Так, — відповів я.

— Поговоримо?

— Власне, я заради цього й прийшов.

Я прикинувся, що наполегливий у своєму бажанні, сказавши останню фразу з натиском, але зсередини мене почали гризти сумніви, чи справді я хочу про все це згадувати. Я надпив з кружки. Напій був запашний і терпкуватий.

Я відсунув крісло, на якому сидів, трохи назад, даючи собі більше простору. Сидіти майже впритул до С. К. мені не хотілось.

— Знаєш, а ти ж сам у всьому винен... — сказав він. — Ти сам підштовхував мене до того, щоб я зустрічавсь із Сонею... Я постійно намагавсь знайти до тебе підхід. І найгірше те, що ти мені ніколи не вірив.



— Чому ж, — відповів я, — вірив... Але не довіряв. Це різні речі.

— Ну, ось. Я до того й веду. Ти мені не довіряв...

Він за значного зусилля устав з дивану й, накульгуючи, підійшов до вікна. Він стояв до мене спиною: він дивився на вулицю й мовчав... Коли його голос зазвучав знову, він був здавлений і тихий.

— Між нами нічого не було... Нічого такого, про що тобі було б варто знати. Я інколи навідувався до Соні, щоб дізнатися, як твої справи та яке твоє життя, чи всього тобі вистачає й про що ти думаєш. Соня неохоче розповідала все це... Вона хотіла, щоб ми про все говорили вдвох. З нею ми спілкувались не більше одного разу на тиждень, і цей графік уже став для мене звичним, немов дзвінки до мами додому...

С. К. обернувся до мене обличчям. Погляд його сірих очей пронизував мене аж до серця. Він був сумний; щетина на обличчі додавала йому віку... Я подумав, що кожне слово дається йому з неабияким зусиллям... На мить стало його шкода. Але тільки на мить.

— Досі не розумію, для чого я це робив. Мабуть тому, що почувавсь винним, що колись не залишивсь поруч з тобою... Я хотів, щоб ти відчував мою підтримку й плече, але тобі все це було до одного місця. Розмови в нас не клеїлись; ти мене обманював, ігнорував... Це стало для тебе звичним. Якби я був схожий на тебе, Марку, усе склалося б інакше...

Я сидів, потупивши очі в підлогу. В очах миготіли ниточки спогадів, котрі поволі сплітались у клубок, з якого я виплітав цю історію... До горла підступили слова, але я твердо вирішив мовчати... Аж до кінця його розповіді.

— За день до аварії, на твій день народження, я побачив тебе, Ножика, Соню й ще якусь дівчину в ресторані. Ви випивали, їли й веселилися; усі були щасливі. Одразу згадалось, коли ти в машині казав про те, що не святкуватимеш... Стало трохи образливо, хотілося підійти й просто в очі сказати тобі, яка ж ти свиня, але я стримавсь. Я почував себе тоді чужим і непотрібним... Не уявляєш, яке це відчуття. Вночі твій телефон і надалі був вимкнений, уранці я подзвонив до Соні, щоб дізнатися, де тебе носить... Вона сказала, що ти в неї. По обіді я безцеремонно навідався до її квартири, оскільки думав, що ти й

досі там, але тебе вже не було... Ми сіли поговорити; я просив її, щоб вона нарешті спробувала втовкмачити тобі, що ти неправий у ставленні до мене, — вона мовчала. Потім увірвався ти й, навіть не бажаючи будь-що з'ясувати, зчинив галас і втік. Соня кинулась тобі навздогін; я за нею... За тобою й слід загуб. Ми сіли в машину й вирішили поїхати до Ножика, оскільки Соня була впевнена, що ти там... Ми мчали щодуху; вона боялась, що ти можеш наробити дурниць, якщо тебе вчасно не зупинити. А потім... потім я падав... важко й боляче падав. Я летів у прірву з головою; я відчував, як хрустять мої кістки, — було боляче... Мене від удару викинуло крізь лобове скло на дорогу... Утрачаючи свідомість, я все ж побачив, що стовп, у який ми врзались, упав на машину, зробивши з неї бляшанку... Згодом було світло. Багато світла, котре лилось звідусіль... Знаєш, що людина відчуває, коли тіло для душі стає неважливе?

— Що? — запитав я.

— Холод... Людина тієї миті відчуває холод.

Я стис свої пальці в кулаки. Вони також були холодними.

Завжди, коли переживаєш, стає холодно й серце голосно стукотить...

— Найважче було, коли я прийшов до тям... Ти спав біля мого ліжка, зіпершись головою на його краєчок... Я не знав, що з Сонею, чи вона жива, я не знав, що зі мною, ця невідомість убивала... Коли ти прокинувся і підняв голову, щоб подивитися на мене, я знову прикинувся, що сплю... Через кілька днів по тому я дізнався, що Соня загинула. Ти приходив до мене сумний і заплаканий, і я щоразу прикидався, що сплю, щоб уникати розмови з тобою. Тяжко було переносити все це. Ще важче було збагнути, що я ніколи більше не побачу вас разом...

С. К. замовк. Моїм тілом ширився холод... Від нього в мене почався легенький озноб.

— Частина мене померла 15 липня 2010 року. Її вбив ти.

Пам'ятай про це.

Я встав. С. К. ухопив мене за руку.

— Ти хочеш, щоб я й надалі виправдовувався? Хочеш, щоб я сказав «пробач»? Цього тобі треба, так? Ти ж за цим прийшов? Щоб побачити, що мені також боляче?

Я сіпнув рукою, звільняючи її від цупких пальців С. К.

— Іди-іди... Пожалься Ножику. Розкажи, як тобі не пощастило з братом. Ти ж хотів, щоб він ним став, правда, Марку?

Мене взяла злість. Хотілось образити його, сказати щось таке, що спричинить йому такий же біль, який відчував я.

— Я б хотів, щоб у мене ніколи не було брата... Тоді не було б стільки болю.

Я вийшов у коридор, похапцем узувся й вискочив на сходові марші. В очах закипали сльози... Хотілось відрізати собі кілька пальців, щоб відчутти катарсис і дати волю емоціям... Очищення через біль... Я цього прагнув.

### 2.3.

Кілька тижнів минуло в безрезультатних пошуках роботи. Календар позначив 1 вересня; наставала золота пора супокою й бабиного літа. Я любив осінь. Із Сонею ми познайомились 2 жовтня, коли листя ще не встигло обпасти з дерев, а ранки не були такими холодними.

Я довго спав, а потім, прокинувшись, ще довго ніживсь у ліжку. По цім, уставши, я зробив собі каву. Міцну, чорну, з гущею... Ніколи не розумів людей, котрі пили її з молоком чи вершками. По-справжньому цей напій смакує тільки сам по собі. Я міг пити каву літрами, по кілька разів на день, а в особливо важкі періоди чи під час стресу вона ставала для мене опорою. Більшість за таких обставин курила, а я пив... Учора, хильнувши зайвого, я вже напідпитку дзвонив до Ножика й просив його приїхати до мене, але він був зі своєю Вікою... Я почав згадувати все, що робив учора, але даремно... У голові щораз спалахували спогади, але скласти їх у щось цілісне мені не випадало... У голові, там де чоло, поколювало, у моїх рухах не було впевненості... Я сяк-так зробив зарядку, сходяв у душ і відчув, що похмілля поволі минається... Щоб сповна відчутти неділю, я ввімкнув старенького телевізора якомога гучніше й заходився вдягатись... Щодо моїх планів на цей день, то тут не було взагалі жодної впевненості. Я хотів провести цей день десь за межами міста. Мене дратував гамір і натовп людей... У День знань таке трапляється досить часто.

\*\*\*

Над головою було яскраве, ніжне, пестливе вересневе сонце. У повітрі витала невагомість: вона була відчутною навіть у машині. Ми з Ножиком мчали широкою дорогою в 4 смуги на ставки, щоб відсвяткувати перший день золотої осені. Настрій у Жені був піднесений, він щось наспівував собі під носа. Я мовчки вислуховував усі ці звуки.

— Сьогодні буде чудовий день, — прицмокнувши, сказав він. — Окрім сонця й купання голяка на нас чекає чудова компанія, котра неодмінно відверне твою увагу від твоїх важких, темних думок.

— Дуже сподіваюся на це...

— Усе буде чікі, малий, — Ножик пестливо розкуйовдив моє волосся. — Ось побачиш.

Він сказав ці слова з такою впевненістю, що не вірити їм я не зміг.

— Я й Віку запросив. Ти матимеш чудову нагоду познайомитись з нею. Вона тобі точно сподобається.

Чесно кажучи, мені важко вірилось у те, що Женя зможе нарешті зупинити свій вибір на цій дівчині. Після Соні я перестав йому вірити.

— Ну, побачимо, — відповів я.

За кілька хвилин дорога почала спускатись униз. До цього ми їхали трохи вгору. Перед нами розкинулась мальовнича місцина. По правий бік від машини простягалось поле подекуди з деревцями й кущиками, а зліва був ліс. Женя почав гальмувати.

— Краса, скажи...

— Так, — погодивсь я.

Пейзаж і на правду був немов з картини якого російського класика. Попереду виднілась розвилка. Женя повернув праворуч і поїхав дорогою, що вела через поле. Під'їхавши до лісочка з кількох десятків дерев, ми зупинились. Біля нього було два озерця. На одному з них стояв старий, недійовий паром, котрий колись давно перевозив Дністром людей. Тепер він служив як декорація: на ньому влаштували літній майданчик, поряд були колиба й альтанки. Єдиний мінус цього місця — улітку людей тут з'їдали комарі.

— Усі вже тут, — сказав Женя, указуючи пальцем на міні-вена.

Він зупинився, ми вийшли. До нас підійшла охорона. Женя пояснив, що в нас замовлені місця й на нас чекають.

— Ти бачив його м'язи? Такий одним ударом може в нокаут кого завгодно відправити.

Ми піднялись сходами. Там нас зустрів офіціант. Женя махнув комусь рукою. Я побачив довгого столика, за котрим сиділо близько 10 чоловік, декого з них я впізнав — це були колишні працівники Cinema Trade, котрих Женя переманив працювати до себе в продакшн. Серед цих людей були дівчата. В куточку я побачив продавчинню квітів Віку. Мої брови мимоволі полізли догори. Приблизно та ж реакція була в неї. Ми з усіма привітались, Ножик підійшов і поцілував у щоку Віку. Вона не зводила з мене очей.

— Ось, Віка, — сказав Ножик, обіймаючи дівчину за плечі.

— Ми знайомі.

Женя здивувався.

— Звідки?

— Він купував квіти в мене, а потім ми бачились у лікарні, — відповіла за мене Віка.

— Світ тісний... То як ваш дідусь?

— Уже набагато краще, дякую, — сказала Віка.

Ми вмостились. Женя сидів поруч із Вікою. Я був навпроти. У мене зникли настрої та бажання знаходитись у цьому місці. Щоб прогнати це гнітюче відчуття, я замовив віскі. Усі були вже напідпитку. Женя взяв до рук гітару, котру привіз хтось з його співробітників і почав наспівувати пісень. Він виконав кілька композицій гурту Nirvana, потім перейшов до The Fray та синглу OneRepublic — «Stop and Stare».

— Уже кисне... — у перерві між піснями шепнув до мене Ножик.

— Стараюсь.

— Можна тишу? — звернувся Женя до загалу.

Усі замовкли.

— Зараз мій друг виконає для вас чудову пісню.

Я знітивсь. Це стало для мене несподіванкою.

— Ножику, ти дурень? — зашипів я до нього.

Він протяг до мене гітару.

— Нумо, нічого відпиратись. Ти гарно співаєш, а красу треба виставляти напоказ.

Діватись мені було нікуди. Я взяв гітару до рук.

— Я не співак і не вокаліст, — мій голос трохи дрижав, —але якщо Женя вже захотів, щоб я заспівав (я кинув погляд на нього, він усміхався) — я заспіваю.

Довго роздумувати над композицією я не став. Океан Ельзи — «Не питай» — це саме те, що мені хотілось. Мій голос звучав м'яко: природа наділила мене ніжним баритоном, я пишавсь ним, але співав не часто. Усі затихли, навіть офіціант перестав без упину всміхатись і уважно прислухавсь до слів.

*«...Просто мені  
Так хочеться  
Бути там, де і ти...  
Так хочеться  
Жити в тебе в полоні —  
І бачити,  
Як тікають від мене сни  
У твої долоні...»*

Я відчував кожне слово, я пропускав кожне слово крізь себе. Ближче до кінцівки мій голос зазвучав ще впевненіше й гучніше. Він линув над озером аж до самої дороги. Мої очі були закриті, я не знав, що відбувається довкола та як сприймаються ці рядки. Я був там... у її міцних, теплих обіймах...

Проспівавши останні рядки, я розплющив очі. Запала тиша. Я відчув полегшення, немов із цією піснею з мене вийшли всі емоції. Присутні зааплодували. Ножик свистів у пальці. Я всміхнувсь і віддав йому гітару.

— Чудово. Я б сказав — відмінно, — додав Женя. — А тепер пропоную випити за талант і його реалізацію. Навстоячки.

Усі встали. Я не став винятком. Женя мигнув мені одним оком.

— За талант, — сказало кілька голосів.

Ми випили.

\*\*\*

— Це ти про неї думав, коли співав?

Віка підійшла до мене. Я стояв, зіпершись ліктями на поруччя й дивився на озеро. Його поверхню встилали ряска й лілії...

— Ти про що?

Віка голосно вдихнула повітря.

— Не сварись на Женю, але він мені розповів про твоє горе. Я ще тоді не знала, про кого йдеться.

— Коли він розповів?

Що за дружба така, коли через кілька днів після знайомства друг розповідає дівчині про те, що її не стосується?

— Кілька днів тому. Він переживав за тебе, тому запитав у мене, як краще вчинити, коли ти зник на три доби й відмовлявся відповідати телефоном.

— То це ти йому порадила вдертись до мене у квартиру?

Віка кивнула.

— Так.

— Гарний з тебе радник.

— Але ж тобі ця порада допомогла! Інакше б ти навряд чи стояв тут, а продовжував би сидіти вдома й виснажувати себе цими обтяжливими думками...

— Ну, тут мені не набагато краще...

Віка витягла з кишені пачку цигарок і простягнула їх до мене. Я відмовивсь. Уже більше року як кинув. Жоднісінької затяжки.

— Дякую, не курю, — відповів я.

Вона підкурила й затяглася димом.

— Я також. Але в особливі дні дозволяю собі спалити кілька цигарок і зажувати жахливий смак тютюну жуйками.

— А я не дозволяю собі такого. Інакше після кількох сигарет я не зможу втриматись і знову куритиму.

— Слабохарактерний?

— Ні, — відповів я, — просто до шкідливого швидко звикаєш.

Я обернувся. Наша компанія весело гомоніла. Женя вже був п'янений.

— У тебе є водійські права? — запитав я у Віки.

— Так, а що?

— Доведеться тобі везти Ножика додому. Я йому не дозволю таким сидати за кермо.

— Ну, я вже й сама добряче випила, — відповіла вона. — У такому місці важко себе стримувати. Думаю, нічого страшного не станеться, якщо ми звідси поїдемо на таксі, а завтра Женя приїде сюди й забере своє авто. Чи як?

Я кивнув на знак згоди.

— Ти досі так і не відповів на моє запитання, — трохи згодом сказала Віка, викидаючи недопалка в озеро.

Мені це не сподобалось, але я змовчав.

— А чому тобі це так цікаво?

«Що за люди, — подумав я, — лиш би в душу лізти зі своїми допитами. От чому не можна просто нічого не випитувати? Хіба так важко збагнути, що кожне слово за таких обставин дається важче, аніж маляті вимовити «мама»».

— Так. Я думав про неї, коли співав, — неохоче відповів я.

Ці слова пролунали так, немовби я видав великий секрет, таємницю обох.

— Це було помітно...

Віка розвернулась і пішла до столика. Я залишивсь стояти. У голові й далі лунало «просто мені так хочеться...». Мене охопив незрозумілий смуток. Він був нав'язаний цією місцевістю біля озера. Крізь гамір і музику пробивались звуки природи, кумкання жаб, спів птахів у лісі. Мені в'явилось, що я біжу повз дерева, аж допоки вистачає сил, а потім знесилено падаю на листя й засинаю. Втеча від реальності. Такою вона мені в'являлась.

— Марку, випий з нами.

Женя кликав мене до столу. Щойно подали м'ясо, його запах доносило аж сюди. Від нього мене нудило... Хіба не нищість — їсти м'ясо беззахисної тварини?

\*\*\*

Близько 9-ої вечора ми відчували, що час розходитися. Коли великі компанії збираються на гулянку й усі напиваються, обов'язково має бути хоча б одна людина, котра буде найтверезішою й зможе розвести всіх додому. Цією людиною виявивсь я. Женя заледве тримавсь на ногах. Під кінець вечора він увесь час говорив про любов і почуття, а зараз просто повис на Віці, намагаючись



поцілувати її. Віка відверталась. Мені стало зрозуміло, що вона не з тих легкодоступних і безголових дівиць, котрі зазвичай траплялися Ножику. Кілька разів я ловив її погляд на собі, але жодної ваги цьому не надавав.

Вечір видався по-справжньому вересневим. Повітря й мій одяг пахли димом, біля альтанок люди жарили шашлика, чулись голоси, спів, звук гітари... Незабаром приїхало кілька машин. Усі розбились на групи, попрощались і роз'їхались.

— Як мало людині потрібно для щастя, — сказав Женя, коли ми повертались до міста.

Він сидів на сидінні поруч зі мною; мені вдалось впихнути його в машину: спочатку він навідріз відмовлявся це робити, збираючи повести свій Fiat самостійно. Віка вмостилась попереду, зайнявши моє улюблене місце.

— Але зате скільки зусиль потрібно, щоб людина це зрозуміла, — сказала вона. — Та й взагалі... Що таке щастя?

— Щастя... Для мене воно — бути закоханим, — сказав Ножик.

Він голосно гикнув.

— Чуєш, Віко? Для мене воно — бути закоханим. Вловлюєш думку?

Віка промовчала. Я замисливсь. Що для мене щастя? Тепер, за таких обставин, ним могла послужити амнезія. Але вголос я сказав інше.

— Людина щаслива тільки тоді, коли поруч з нею є ще хтось, з ким вона може ним поділитися. Щастя — річ нематеріальна. Гроші, машини, статки, акції, облігації, великі будинки й статус — не синоніми цього слова. Але щоб зрозуміти це, потрібні саме вони.

— Куди це тебе так понесло? — запитав Женя.

— Нікуди. Я констатую факти.

— Факти він констатує... — пробурмотів Ножик. — Ти б краще мені проконстатував (сказав це слово він з великим зусиллям), куди ми їдемо...

— Додому... Додому ми їдемо.

За кілька хвилин ми в'їхали до міста. Була неділя, і вулиці й кафе майже знелюдніли. Завтра починався новий робочий тиждень; мабуть, саме через це всі сиділи вдома, набираючись сил. Мені до

мого будинку було найближче, але я вирішив довести спочатку Женю й Віку, а вже після цього доставити себе. Я, подібно до Ножика, голосно гикнув. Давалась взнаки кількість випитого. Я подумав, що якби в такому стані пустив Женю за кермо, то біда була б неминуча. Завтра він неодмінно подякує мені за це.

— Приїхали.

Я штовхнув Женю в бока: він дорогою задрімав...

— Що?

— Приїхали, кажу, пора вам виходити.

— Вам?

Віка повернулась і подивилась на мене.

— Так. Женя тут живе.

— Я за нього рада. Але я живу в іншому місці.

— А ти зі мною не залишишся? — більше ніж здивовано запитав

Ножик.

Він, мабуть, ніяк на таке не очікував. Нечасто дівчата відмовлялись від ночі з ним.

— Ні. З якої радості?

— Ну, не знаю, я просто питаю...

— Ні, я також додому.

Женя неспокійно заметушивсь.

— Віко, ти добре подумала?

— Більше ніж!

— Ну, окей, як скажеш. — Женя потис мені руку й виліз із машини. — Удачки, — сказав він і захлопнув дверці машини.

Я й сам був здивований не менше за нього цією розв'язкою, адже цілий вечір до цього йшло. А тут — на тобі, така прикрість.

— Куди далі? — запитав водій.

Віка назвала адресу, але перш, ніж ми поїхали, вона пересіла до мене.

— Що це ти робиш? — запитав я в неї.

Мене трохи спантеличив цей незрозумілий вчинок.

— Пересідаю. Хіба не видно?

— Видно. Але для чого?

Віка попросила водія рушати. Ми поїхали. Я почував себе ніяково, тому що не знав, що казати. Віка дивилась на мене, її очиці блищали.

— Ти давно знаєш Женю? — запитала вона.

— Так, давно, а що?

— Йому можна вірити?

Тепер мені стали зрозумілими її дії. Розмовляти, не обертаючись, куди зручніше. Цим питанням вона завела мене в тупик. Я не знав, що відповісти.

— Ну так, Женя хороший, — відповів я.

— Я не питаю, чи він хороший. Я питаю, чи можна йому вірити.

— Так. Йому можна вірити.

— Чудово. От тільки мені здається, що навпаки. Якось...

Занадто швидко він хоче отримати від дівчини найголовніше.

— Ти про що?

— Про секс...

— Секс не найголовніше, — заперечив їй я. — У стосунках є речі, котрі куди важливіші за нього.

— А ти розкажи це Ножику, — сказала Віка, — для нього дівчата — це тільки секс. Більшого йому не потрібно. Думаєш я цього не бачу?

— Неправда, — машинально відповів я. — Він не такий.

— А який він? — запитала Віка.

— Він інший.

— Інший — це вже такий тип хлопців, так? Які не сплять з дівчатами, уміють готувати, люблять ніжність і багато читають?

— Типу того, — відповів я.

— Чудово, — сказала Віка. — Тоді він саме той, кого я все життя шукала.

Це був сарказм, котрий я так не любив. Решту дороги ми їхали мовчки. Я подумав, що, коли в мене буде доця, я неодмінно назву її Вікою. Чудове ім'я. Шкода тільки, що за таких обставин дурі дісталось.

Минуло кілька вересневих днів. Вони були вологими й вітряними; осінь якомога швидше намагалась прогнати літо зі своїх володінь. Цей період був страшенно сентиментальним і сопливим. Я застудивсь і пролежав удома, не встаючи з ліжка, два дні. За цей час я встиг прочитати кілька книжок, серед яких була подарована мені ще давно Сонею збірка віршів Ліни Костенко «Відлуння десятиліть». Вона вразила мене своєю влучністю. Особливо запам'ятались рядки:

*«Ледь-ледь торкаю слово аквареллю —  
Прив'ялий ранок, тиша, паранет.  
З кленового туманного тунелю  
Виходить Рильський, майже силует.  
Різьба по небу — дерево черлене.  
Я теж з туману обрисом з'явлюсь.  
Він сумно-сумно дивиться на мене, —  
Хто я така, чого я так дивлюсь.  
А я дивлюся... Я хвилююсь трохи...  
І розминулись. Тільки силует.  
Оце і все. Зустрілись дві епохи.  
Дурне дівчатко і старий поет.  
Кружляє листя, і не чути кроків.  
Пейзаж, котрому років, років, років...»*

Я чітко уявив собі кожен деталь цієї зустрічі, перед очима постав сад і майже згорблена постать генія української поезії з молодою дівчиною. Ліна Костенко стала для мене єдиною поетесою, котра сколихнула щось у мені зсередини. Мої очі після цієї збірки були на мокрому місці. Я поклав її на почесне місце — між глобусом бажань і нашим із Сонею фотоальбомом, у котрому я залишив тільки найтепліші миті й спогади.

У п'ятницю мені стало краще. Немов на замовлення, з'явилося сонечко, але ранок був холодний. Я виліз з-під ковдри й вийшов на балкона. Липа поряд з моїм будинком шуміла листям. Недовго їй залишалося пишатись своїми зеленими шатами. Стало сумно... Після вересня мав настати жовтень, за ним — листопад, а там — і зима... Сніг, багато одягу, Сонин день народження. Минулого року цього дня ми зняли квартиру й влаштували гучну вечірку, було весело; через свята зима минула непомітно. Цього року вона обіцяла затягтись. Я

відсьогодні приготувавсь її ненавидіти. У житті кожної людини мають бути речі, котрі вона повинна ненавидіти або хоча б дуже сильно не любити, щоб любов до чогось іншого відчувалась ясніше...

Я повернувся до кімнати: довго розглядав себе в дзеркало, прагнучи визначити, що на моєму обличчі найнекрасивіше. Кирпатий ніс, великі карі очі, довгі вії, густі брови, волосся, що спадало на вуха, тонкі губи... Колись давно мені казали, що я схожий на Кевіна Бейкона й маю дуже милу зовнішність, але мені завжди здавалось протилежне. Тато досить часто називав мене уродом і дебілом, мабуть, саме через це в мене сформувались комплекс неповноцінності й занижка самооцінка. Ніколи не казатиму своїм дітям подібних речей... Соня як могла з цим боролася й вчила мене любити себе. Тепер її не було. Сонечко... Моя дівчинко... Я б усе на світі віддав, щоб вона була жива... Щоб ми й надалі могли будувати своє щастя...

Від поглядів у дзеркало мене відірвала мама. Вона телефоном сповістила, що С. К. з Лізою приїхали гостювати до неї й запитала, чи не хочу приїхати ще й я. Вихідні зі своєю сімейкою... Що могло бути гірше? Я відмовивсь. Після цього довелось слухати її тираду про те, що я поганий син, котрий усе життя втікає від своїх рідних. Ці слова стали для мене буденними. У двері постукали... Цей стукіт став для мене спасінням. Я попрощавсь з мамою, сказавши, що хтось прийшов, і, не дослухавши її гнівної тиради, кинув слухавку. Те, що сталось після цього, остаточно вибило мене з колії моїх планів на цей день.

\*\*\*

Переді мною стояла Віка. Її очі були підпухлими, склалось враження, що вона довго-довго плакала, волосся її було скуйовджене, вона голосно шмигала носом.

— Ти що тут робиш? — здивовано запитав я.

— Стою, чекаю, поки ти мене вступиш.

Я відійшов убік, даючи їй пройти.

— Як ти знайшла мене? Я ж не казав тобі, де живу... Ножик розповів?

Віка заперечливо похитала головою.

— Ні. Таксі. Я чула, як ти казав водієві адресу. Під будинком був двірник. Я запитала про тебе, він без вагання назвав квартиру.

Вона відразу пішла на кухню й сіла на табуретку.

— Зроби мені щось випити...

«Ну, це вже занадто, — подумав я, — мало того, що приперлась безцеремонно, так тепер ще й випити просить. Що за люди...»

Але вголос я сказав інакше.

— Чай, каву, вино?

— Чай, — відповіла Віка.

— Тоді йди до кімнати. Я зараз принесу.

Віка підвелась і вийшла. Я зачекав, поки закипить чайник і зробив їй чудового фруктового чаю, купленого мною на вагу зі шматочками фруктів, — я любив пити його вечорами, сидіти на підвіконні й дивитися на безлюдну вулицю під звуки музики. Коли я зайшов до кімнати, я побачив, що Віка стоїть перед вікном — до мене спиною. Її плечі здригались.

— Віко, що таке? — перелякано запитав я.

Мене збентежила ця ситуація. Жіночі сльози рідко коли бувають від щастя. Вона обернула до мене своє обличчя.

— Він помер...

— Хто? — не зрозумівши, про що йдеться, запитав я.

Першим, про кого я подумав, був Ножик. Стало страшно... Віка голосно шмигнула носом.

— Дідусь. Мій дідусь.

Я подумки насварив себе за те, що я навіть на мить подумав, що це сталось з Женею. Пригадав сивого старенького, за котрим вона доглядала в лікарні.

— Ти ж казала, що все гаразд, — сказав я.

— Усе вже було добре, його збирались виписувати, саме через це я навіть дозволила собі з'їздити з вами на природу. Але позавчора йому знову стало погано; усе було навіть ще гірше, ніж до цього, тиск упав до критичної межі, його руки поволі холонули, він мучився й стогнав. Я не могла на це дивитись і попросила вколоти йому знеболююче... Прийшла чергова медсестра й зробила укола. Він пожив ще 2 хвилини, подививсь на мене своїми бездонно-блакитними очима й затих... Я тримала його за руки і не вірила. Чи не хотіла вірити. Його переклали на ліжко й вивезли в коридор, а я сиділа й

рюмсала. Це ж через нього я в цьому місті. Розумієш? Я приїхала сюди доглядати його, як він колись у дитинстві доглядав мене.

Я мовчки гриз губи. Мої співчуття їй були непотрібні. Вона просто хотіла, щоб її вислухали.

— А вчора ми його поховали. Прийшли тільки найближчі люди — кілька пенсіонерів, котрі колись разом з ним працювали в школі. Ми провели його в останню путь, а потім я на самоті їхала в пусту квартиру, у котрій уже не було його. Чому так? Марку... чому найближчі не можуть завжди бути поруч?

Віка підійшла до мене. Я побачив її іншою, ніж раніше, вразливою, без притаманної їй іронії та сарказму.

— Тому що життя так влаштоване, — відповів я цій малознайомій для мене дівчині, — ми народжуємось, щоб померти. Ніколи не знаєш, де знайдеш і коли втратиш; ніколи не знаєш, що життя подарує тобі завтра; ніколи не знаєш, коли рідні залишать тебе. Любити, розуміти, цінувати, дослухатись і поступатись... Це, мабуть, найголовніше.

Віка підвела на мене заплакані очі.

— І казати «я люблю тебе», коли по-справжньому це відчуваєш. Рідні до нас люди потребують цих слів.

— Так, — погодивсь я, — і казати «я люблю тебе», коли по-справжньому це відчуваєш...

По цім ми сиділи мовчки. Віка хотіла виплакаться, і я дав змогу їй це зробити. Зі сльозами людина очищається. Мурмулядка зіскочила зі свого улюбленого місця на шафі й попросилася до Віки на коліна. Вона взяла її. Це здивувало мене, оскільки Мурмулядочка, як і більшість кіток, була незалежною й рідко кому давалась до рук, уже не кажучи про те, щоб спати в когось на колінах... Кажуть, що коти відчувають людей: до поганих рук вони ніколи не підуть...

\*\*\*

Віка заночувала в мене. Я довго вагавсь, чи залишати її, оскільки давав собі обіцянку, що жодна жінка більше в цьому ліжку не спатиме. На випадок, коли в подальшому я з кимось житиму, я планував придбати новий диван, щоб цей залишив пам'ять тільки про нас. Але побачивши, яка Віка розбита й заплакана, я вирішив зробити

виняток і залишив її в себе, а сам ліг на підлозі. Віка довго дякувала мені за підтримку: вона казала, що в неї зовсім нікого в цьому місті немає. Я заперечив.

— А Ножик?

— Ножик, — Віка задумалась, — Ножик — не те.

Я вирішив не вдаватись у подробиці, чому ж саме «Ножик — не те». Віка попросила не розповідати йому про цей випадок. Це мене насторожило, але я погодивсь. З жінками сперечатись важко. Ми довго розмовляли про все на світі. Я намагавсь усіма способами оминати тему про Соню. Трохи згодом Віка сама її заторкнула.

— Тобі спочатку було дуже боляче?

— Мені й досі дуже боляче...

— Пробач.

Вона знову заплакала. Я чув, що вона хлипає, бачив, що здригається її тіло, але нічого, абсолютно нічого не зробив, щоб її заспокоїти. Віка ще трохи поплакала й затихла. У кімнаті панувала темрява; я подумав, що таких темних вересневих ночей за моєї пам'яті ще не було. Зазвичай цієї пори місяць ясний, а небо безхмаре.

— Ляж поруч...

— Для чого?

— Мій голос захрип, я не можу голосно розмовляти...

Я підвівсь з підлоги й ліг поруч з нею. Від її тіла йшло тепло, Віка була гарячою, немов мала лихоманку.

— Я хімік за освітою, — сказала вона, — спочатку хотіла вступати на філологічний, але дідусь спровадив мене на хімфак, бо вважав, що до цього в мене більші здібності, аніж до слів. Тим паче він сам викладав цей предмет, тому міг мене як слід підготувати до вступу. Документи я подала на Захід — там вузи кращі й ставлення до навчання зовсім різняться. Дуже не хотілось звідси їхати й полишати все це, але потрібно було влаштовувати життя... І я наважилась.

— А що з твоїми батьками?

— Їх у мене ніколи не було... Я не знаю, де вони. Ми ніколи про це не говорили.

— Зрозуміло.

Я відчув себе трохи незручно.



— Так... Про що це я, а-а...

Вона подовжила розповідь. Її голос линув м'яко. Я заплющив очі й слухав.

— На третьому курсі в мене померла бабуся. Раптово... Лікарі сказали, що в неї обірвався тромб. Після цього випадку я хотіла залишитись тут, але дідусь сказав, що впорається. Він не хотів, щоб я полишала навчання. Побувши місяць біля нього, я повернулась на Захід й подовжила своє навчання, пообіцявши собі хоча б раз на місяць навідуватися сюди. Спочатку так і було: я майже щомісяця навідувала дідуся, готувала йому їсти, прибирала, ми вечорами говорили про все на світі, — так тривало майже рік, а потім я почала приїжджати рідше. У мене зав'язались стосунки з одним художником, і я з головою поринула в них. Дідусь був проти цих стосунків; він казав, що з творчими людьми рідко коли вдається побудувати своє щастя, що вони романтичні, вони вміють відчувати, але все це швидко закінчується й у дорослому житті з ними починаються проблеми, творчі кризи й подібні речі. Моя думка щодо цього була інакшою; я закохалась у цього чуттєвого хлопчика, він став моєю мрією. Він гарно говорив про почуття, умів читати вірші й намалював мені кілька портретів. Незважаючи на те, що мені було 20, я втратила голову. А потім, як це зазвичай трапляється, він мене кинув. Це було для мене шоком, я ледь не збожеволіла, у ньому було все моє життя. Знаєш, як він пішов від мене? — запитала Віка.

— Як?

— Як останній боягуз. Він просто взяв і зник. Я плакала ночами, а вдень, на парах, сиділа ледь жива. Не довчившись до кінця третього курсу, я кинула навчання й повернулася сюди, влаштувалася у квітковому магазині й стала доглядати за дідусем. Останні місяці він страшенно переживав через усе це, тому що вважав, що я кинула навчання через те, щоб бути поруч з ним. Трохи більше місяця тому в нього стався важкий інсульт. Далі ти вже знаєш... І ось зараз я лежу у твоєму ліжку й плачу, тому що єдина людина, котру я любила, пішла від мене.

Віка знову схлипнула. Я мовчав. Скільки людських доль у світі з різними словами й учинками, зі смертями й народженнями. Щойно я

став свідком коротенької історії, котру Віка розповіла за 5 хвилин і котра була часткою її долі.

— Скажи, а ти вірила в усі ті слова, котрі він тобі казав?

— Художник?

— Так.

— Вірила, — відповіла Віка. — Мов дівча, слухала, розвісила вуха... Тоді я ще не розуміла, що носієм кохання є не красиві слова, а очі. У них відображається все... Ненависть, щастя, радість, горе... І кохання.

— Так. А ще... А ще в чийхось очах увесь світ і все твоє життя, — додав я.

Пригадав зелені очі Соні. Її обличчя чітко постало перед моїми очима, воно було усміхненим, бісики в погляді... Серце тьохнуло.

— Мені прикро, що в тебе все так склалося, — сказала Віка, — ти сильний. Ти дуже сильний. Я б таке пережити не змогла... Пішла б слідом.

Після цих слів згадалася моя спроба отруїти себе «Седасеном». Не знаю, як мені тоді вдалось на це наважитись, — я ж боягуз у житті. Мабуть, відчай над усим бере гору.

— Час усе розставить на своїх місцях, — повторив я слова Жені. — Головне вірити в це. Віра допомагає людині жити.

— Віра допомагає людині, — повторила Віка.

Її голос був дитячим-дитячим, трохи захриплим від плачу й емоцій. Я відчув бажання пригорнути її до себе й мовчки чекав, але не зробив цього... Це бажання мене налякало. Я повернувся на інший бік і спробував уявити веселку. В дитинстві вона мене заспокоювала. Усі рахували слоників чи овечок, коли хотіли заснути, а в мене була своя веселка...

## 2.5.

Ножик відвіз мене на вокзал. Усю дорогу туди ми мовчали, він був без настрою. Я не діставав його з питанням про те, що трапилось... Очевидно, у нього були якісь проблеми... Незначні. Якби він мав бажання, то розповів би все сам. На вулиці стало тепліше, вітер припинився; синоптики обіцяли, що кілька найближчих днів буде тепла, погожа погода. Я нічого не розповів Жені про нічний

візит Віки, як вона й просила. Зайві труднощі були ні до чого. Нам обом. Учора вночі, коли Віка заснула, я твердо вирішив, що потрібно з'їздити до Соні на могилку.

— Коли ти повернешся? — запитав мене Женя, зупиняючи авто біля центрального входу на вокзал.

Стоянка тут була заборонена, за це йому міг вигоріти штраф.

— Сьогодні ввечері.

— Встигнеш?

— Думаю, що так.

Ми потисли один одному руки; я виліз із машини.

— Марку, — крикнув Женя крізь прочинене бокове скло машини, коли я вже трохи відійшов.

Я повернувся.

— Що?

— Тримайся там.

— Усе буде добре.

Я намагавсь вірити в ці слова. Біль від втрати за останні кілька днів стих, у серці вже не було такої порожнечі. Тільки смуток... Невимовно до жаги сумував за її тілом, очима, поглядом, усмішкою, за всім тим, що мені було близьке й рідне. Вона й надалі мені снилась. Це стало ще однією з причин, чому я вирішив з'їздити до неї.

Дорога повинна була тривати більше 4 годин. Я скинув портфель на верхню полицю й усівся біля вікна. Як завжди це буває, у вагоні пахло не надто приємно, не вистачало повітря; я подумав, що варто було б поїхати автобусом. У сусідньому до мене купе їхала пара: мила дівчина років 17 і хлопець, котрий виглядав не значно дорослішим за неї. Вони тримались за руки й майже весь час дивилися одне на одного. За кілька хвилин потяг рушив... Стало трохи легше. Я прочинив вікно і крізь нього дививсь на те, повз що ми їхали. Краєвид майже один і той самий: поле, дерева, стовп... дерева, дерева, поле, стовп... На полях працювали люди й машини: вони збирали врожая, котрий мав їх годувати протягом року; на стовпах висіли дроти, у котрих жили електроенергія й телефонний зв'язок, а на деревах сиділи пташки, котрі вміли співати й гадити де заманеться. Від одноманітності я позіхнув. Чомусь завжди, коли нудно, починаєш

позіхати... Спостерігав я те видовище ще хвилин з 15 і вирішив подрімати. Подрімав я аж до кінцевої зупинки.

— Юначе, приїхали, — сказав провідник, торкаючи моє плече.

Люди йшли до виходу; за вікном було рідне місто Соні, у якому вона зростала, повітрям якого вона колись дихала. Я подумав, що, можливо, вона навіть стояла на цьому самому пероні й зустрічала когось... Чи проводжала. За весь час наших стосунків ми так і не спромоглись провідати її батьків. Знову стало сумно. Завжди стає сумно, коли починаєш думати про те, що міг зробити й не зробив. Думка про втрачену можливість куди згірша, ніж бажання курця закурити, коли він щойно кинув палити...

Я вийшов на перона й попростував до зупинки. Усе тут було чужим і малознайомим; я бував у цьому місті двічі: уперше — ще зі шкільною екскурсією, і вдруге, коли ховали Соню... На зупинці я запитав у якогось старенького про маршрута, яким треба було прямувати до кладовища; він усе докладно пояснив, говорив він з кумедним акцентом, котрий інколи я чув від Соні. Так і хотілось запитати його про ще щось, щоб знову почути цю говірку, але я цього не зробив. Натомість зачекав на свого автобуса, сів у нього й поїхав. Заледве знайоме місто сказало мені «прощавай»...

\*\*\*

Досі не знаю, чому я тоді не сходив на кладовище, щоб попрощатися. Для мене було надто складно й болюче бачити сльози її батьків і близьких родичів. Для них я був ніхто, хлопець з вулиці, незначима одиниця з життя... Я попрощавсь з нею у квартирі й у кіз'яз розбитий поїхав додому. Я зачинивсь, ні до кого нічого не говорив, не стогнав, не плакав, а просто тихо божеволів. Почуття, котрі я відчував тоді, було складно пояснити чи порівняти хоча б із чимось. Уже навіть не пригадую, що саме я робив, але, коли здоровий глузд повертався до мене, я відчував фізичний біль, котрий давав волю емоціям... За мого наближення до кладовища я все чіткіше відчував, що даремно наваживсь на цей болісний крок. Потрібно було ще трохи часу, аби зачекати, перш ніж сюди їхати. Але що зробив, те зробив. Ще раз утікати з цього міста я вже не збиравсь.

— Сонько-сонечко... — заледве чутно прошепотів я по тому, як поклав великого букета квітів їй до могилки.

Її поховали під великим, розлогим деревом, котре слугувало їй оберегом від дощу, снігу й вітру. На надмогильному пам'ятнику було її фото, на котрому вона була ще та — дитяча-дитяча й не настільки жіноча, якою знав її я. Зараз Соня дивилась на мене згори. Я це знав... Я це відчував. Я почав говорити до неї тихо, бо хотів, щоб нашу з нею розмову не було ніким підслухано. Надто багато особистого мені хотілось їй сказати.

— Я сумую, сумую, моя квіточко, — шепотів я, — мені погано без тебе... Не вистачає твоїх пестливих, ніжних рук, палких губ, твоїх світлих думок, твоєї присутності. Не знаю, куди себе дівати, не знаю, куди ховатись. Женя намагається врятувати мене від себе самого, але я й досі тебе відчуваю. Чуєш?.. Ти ж мене чуєш, правда? Сонько-сонечко...

Я здійняв очі догори, до бездонної блакиті неба. Там не було ані хмаринки, немов хтось навмисно замалював синьою фарбою кожен квадратний кілометр цього безкрайого океану для того, щоб вона могла мене краще бачити.

— Усе моє життя я шукав тебе, для того щоб втратити. Скажи, де справедливість? Хіба справедливо, що ти пішла й ніколи більше не повернешся? Хіба справедливо, коли я захлинаюсь від неможливості що-небудь змінити?

Перед очима миттю пронеслись спогади того дня. Ранок, обід, вечір... Моя власна дурість, учинок С. К., моя боязкість і втеча... Хтозна... Коли б я залишивсь поруч із нею, усе було б інакше. І я був би інакшим... Одна з найбільших прикростей життя полягає в тому, що за все, що ми робимо, ми завжди відповідаємо перед собою. За наші вчинки нас можуть судити, піддавати фізичному болю й навіть катувати, садити в тюрму, але найбільшою мукою для мислячої людини протягом усього її життя буде совість. Совість змушує людей позбавляти себе життя, вибачатись і пробачати, плакати, а щонайголовніше — вона творить з людини щось більше, ніж просто слово чи класова ознака.

Я сидів із Сонею ще трохи більше години... Ми поговорили про все на світі й навіть більше. Я розповів їй про своє життя без неї.

Повторно... Вона й сама все це знала, але мені так кортіло всім з нею поділитись. Я шепотів, шепотів, шепотів, аж поки мені забракло слів у розповіді. Потім ми довго прощались... Настільки, що почало здаватись, ніби вона справді поруч зі мною й не хоче мене відпускати. Я заплакав, а потім підвівся й пішов від неї... Вона не побігла мене наздоганяти й нічого не сказала... Вона лежала там, під товщеною землею, холодна й безлика, а її ангел плакав над моєю головою...

Дорогою додому я вирішив, що відсьогодні потрібно жити успішно... Щоб Соні ніколи не було за мене соромно.

## 2.6.

За вікном сентиментальний вересень дозволяв замінити себе жовтнем. Дні коротшали; їх ставало все менше й менше... Доволі часто я сваривсь на них, тому що майже нічого не встигав... Хотілось багато справ переробити: перебудувати власне життя, створити нову модель, котра б сповна відобразила все те, чого я коли-небудь міг прагнути. А хотів я тепер чимало... До прикладу, я переробив свою кімнату; Женя допоміг переставити меблі, посовав шафи й диван; і тепер моя кімната була зовсім не схожою на ту, котру я так любив ще місяць тому. В моєму зовнішньому вигляді також чимало змінилось. Я трохи посправнішав, зістриг волосся й за останнє заощадження придбав нового одягу... На сезон. Після цього таки довелось іти працювати. До офісу, котрого я так не любив...

— Візьмеш мене до себе? — запитав я в Ножика.

Він засяяв.

— Нарешті, чувачок. Я думав, що ти вже ніколи не скажеш цих слів.

Він влаштував мене до себе в продакшн сценаристом; я працював у команді професіоналів у сфері відео й анімації, котрі були цілковитою протилежністю тому, що я бачив у Cinema Trade; я писав сценарії до промороликів, реклами, відеокліпів і подібних до цього речей і мав отримувати за це досить непогані гроші. Я вже навіть спланував, куди витрачу свою першу зарплатню. Хотілось з'їздити на кілька днів ближче до моря й відчути на собі його солоне дихання... Женя покрутив пальцем біля скроні, кажучи, що в такий період море хороше тільки на сході, а наша калюжка й улітку калюжка, уже не

кажучи про жовтень. Я ж мовчки хитав головою й не переставав хотіти до Криму. Ми з Сонею колись збиралися поїхати туди вдвох...

У житті Жені все було без змін, за винятком того, що він і досі не зміг як слід підкотити до Віки... Вона, як з'ясувалось, — з когорти малодоступних жінок і постійно брикалась... Женю це вабило ще більше — він надсилав їй подарунки, квіти, запрошував на вечері й усілякі світські заходи... Віка радісно погоджувалась на все це, але далі зась — Ножик отримував поцілунка в щічку, і лише ним усе й закінчувалося. Віка стала першою дівчиною, котру Жені ніяк не вдавалось підкорити. Від цього його тілом закипав азарт; вона стала для нього ціллю, котру він у всі можливі способи намагавсь підкорити. Про ніч, коли Віка плакала, я нічого не сказав... Спочатку я послухавсь її слова і змовчав, а тепер це виглядало б уже трохи недоречним... Кілька разів ми зустрічались утрюх: Віка при мені багато всміхалась і загравала до Жені. Мені, після того як я бачив її сльози, важко уявлялось, що вона може бути сучкою й дасть-таки відкоша Жені...

Що стосується С. К., то вони вже понад місяць з Лізою гостювали в мамі: він поновлював сили й позбувався депресії... Карпатський клімат був до цього сприятливий. Я більше не зливсь на нього, але чути й бачити його мені ще й досі не хотілось. Два дні тому я отримав його роман, котрий він назвав «Трохи більше, ніж ти...» і котрий, як на це й годі сподіватись, став наступною настільною книжкою для багатьох... Попса, як і банальність, повсякчас у моді.

Життя поволі налагоджувалось...

\*\*\*

Вітер дмів із заходу. Він намагався зірвати з дерев останнє листя й геть оголити їх. Бабине літо минуло непомітно; на зміну погожій днині прийшли її незмінні опоненти — холод, волога й дощ... Усе частіше хотілось зачинятися вдома й просиджувати вечори з чашкою чаю й печивом за хорошими фільмами, котрі можна було дивитись без упину. Мурмулядка до зими ще більше погладшала: вона теплою периною всідалась на моїх колінах, я клав перед собою ноутбука, — і таким чином минали мої останні дні місяця жовтня. До мрії про Севастопольський пляж залишалось все менше часу... Ось-ось.

Одного ранку, коли ми їхали з Женею на роботу, він був якийсь особливо злий. Таким я не бачив його вже давно. Ножик кермував, міцно стиснувши пальці, здавалось, що з його очей зараз посиплються іскри.

— Що трапилось? — запитав я в нього.

— Віка... — коротко відповів він.

— Знову? І що ж цього разу?

Виявилось, що він надіслав їй з кур'єром розкішного букета квітів, котрий вона з ним же йому повернула, при цьому додала записку: «Думай над тим, що робиш». Це здалось мені більше ніж дивним; той портрет Віки, котрий я бачив тієї ночі, ніяк не хотів збігатися з тим, про котрий мені постійно розповідав Женья...

— Та, блін, що ж таке... Вам наче добре разом, наскільки я бачив. Вона досить мила й хороша в ставленні до тебе, — сказав я.

— Я от теж помітив, що коли ми втрюх, то Віку хоч до рани прикладай. А як тільки ти йдеш, вона знову перетворюється на хтиву, пихату сучку. Слухай... А може просто вона так робить, щоб ти ревнував?

Женья замовк. Мабуть, сам не повірив у те, що сказав.

— Маячня, — відповів йому я.

Але в моїй голові вже зародилась така думка. А що, як справді воно так і було? Що, як Віка справді до мене щось відчувала? Недаремно ж вона тієї ночі прийшла до мене, а не до Жені.

— Маячня, — уже більш ствердно повторив я.

Не хотілось, щоб Женья таке навіть припускав, не кажучи про подібні слова вголос.

— Маячня, — захитав головою Женья, — вибач, чувачок. Просто вона мені всі мізки виносить. От я й ляпнув.

— Не плескай більше такого, — я постукав собі по чолі, — думай, перш ніж казати.

«Ну й маячня, — ще раз подумав я. — Яка Віка?»

\*\*\*

Кілька днів по тому я попросив у Жені кілька вихідних. 2-3 дні моєї відсутності на його фірмі й так нічого не вирішували.



— Ну, я не знаю, попереду великий проект для Москви, не хочеться залажати...

— Так я ж свою роботу ще три дні тому завершив.

— Так, але якщо на зніманні виникнуть питання?

— Я до знімання повернусь!

Більше причини, щоб мене не відпустити, у нього не було.

— Я хочу ще дещо попросити, поки ти не поїхав, — попросив мене Женя. — Зробиш для мене дещо?

— Усе, що в моїх силах.

Суть його прохання полягала в такому: я мав поговорити з Вікою про нього й про її ставлення до того, що він для неї зробив. Я був проти таких розкладів: мені не хотілось бути адвокатом між ними двома, доносити своїми словами до Віки всю крутизну Жениного характеру, але діватись мені не було куди — слово є слово... Хлопець, коли щось сказав, обов'язково повинен це виконати. Це його прохання мені трохи зіпсувало настрій, але я заспокоював себе думкою про те, що незабаром нарешті побачу море й відчую на собі холодний морський бриз... Одразу після цього я поїхав на вокзал, щоб на суботу взяти квитків до Севастополя. Там на мене чекало ще одне розчарування: квитків у тому напрямку не було... Я довго розпитував у касирки, чи це точно так, а вона не стомлювалась мені повторювати одне й те саме: «Нема... ніяких... точно». Я розчарований поїхав назад до офісу. Все навколо наче змовилось проти мене... Ляв страшенний дощ, було холодно й вітряно. Небо образилось на людей і стало сірим, як мій настрій.

— Давай удвох до Віки... Поки ви будете говорити, я почекаю в машині, а потім ти повернешся й усе мені розкажеш.

Очі в Ножика горіли, йому кортіло, щоб я поговорив, пошвидше виконав його прохання...

— А тобі не здається, що це трохи задитячий учинок?

— Ні, не здається... Ти ж їй не казатимеш, що я просив...

Просто прийдеш і скажеш, що мені зле й усе таке.

— Ну гаразд. Якщо ти так просиш, то хай буде...

Дорогою до Віки я прокручував усі можливі варіанти того, як мені потрапити до Севастополя. Найближча така нагода в мене буде не раніше кінця листопада. Я було згадав про автобуса, але коли мені

в'явилось, з якими труднощами доведеться долати цей шлях і скільки часу на це знадобиться, то довелось від цієї ідеї відмовитись. Не надто приємна перспектива, коли те, про що ти мрієш, утікає з-під самого носа... Неприємне відчуття. Страшенно не приємне.

\*\*\*

Віка жила в старому з жовтуватими стінами будинку, котрий був побудований ще за часів, коли польська архітектура була модною, майже поряд зі мною... Будинок не ремонтували вже, мабуть, років 10; двір перед ним не освітлювався, тіні тут губилися; поряд був маленький сквер з кількома деревами, кущиками й дерев'яною лавкою, котра зараз порожніла... Коли я був тут уперше, усе здалось мені трохи інакшим, не настільки темним і занедбаним. Женья зупинив машину біля під'їзду. Ми вийшли.

— 3-ій поверх, 11-та квартира...

— Ти б від'їхав трохи... Щоб Віка з вікна машину не побачила.

— Не побачить. Її вікна виходять на протилежний бік.

— А якщо вона захоче мене провести?..

Ножик задумався.

— Точно, вона любить проводити аж надвір. Що ж... Тоді я буду за рогом.

Я пішов до дерев'яних дверей, за котрими були сходи, піднявся ними й постукав у двері. Дзвінка на них не було. Панувала тиша. Я чув власне дихання. За кілька секунд почув кроки — двері прочинились: Віка стояла в халаті й за виразом її обличчя можна було зрозуміти, що вона здивована з мого візиту не менше, ніж колись я з її. Вона закліпала очима.

— Ніяк не могла очікувати на твого візита...

Я розвів руки. Первинну ціль моїх відвідин я не вигадав.

— Ну, я просто проходив неподалік та й подумав: «Чому б це не зайти мені до Віки?» Ми так давно не бачились...

Віка відійшла вбік, даючи мені пройти.

— Заходь, якщо вже так...

Вона зникла за дверима однієї з кімнат.

— Ти заходь, роздягнись, сідай там... я зараз.

Я зайшов до вітальні. Стелі тут були високі, як і годиться до польської архітектури, старий паркет устеляв підлогу, на ньому — великий червоний килим, на стінах — кілька картин, велика софа перед телевизором, багато вазонів з квітами. Все зі смаком, і затишно... За мить Віка повернулась. Я сидів на дивані й розглядав численні квіти, котрі росли звідусіль — з великих і маленьких вазонів, горщиків; вони вились по стінах... їх було безліч.

— Так багато... — сказав я, указуючи на все це.

— Я хіба не казала, що захоплююсь флористикою... Чи ти забув?

— Казала... Просто не думав, що настільки.

— Зараз у мене з'явилось більше вільного часу, тому квітів побільшало. Я люблю за ними доглядати. Може, вип'єш чого?

Стандартна процедура. Коли до нас приходять гості, ми майже завжди ставимо саме таке запитання. А чому б не поцікавитись, чи, може, хочуть вони з'їсти чого, чи, може, поспати, чи в туалета сходити? Дурниці та й годі.

— Та ні, — відповів я Віці. — Не хочеться. Я ж так (я на мить запнувся) не надовго. Дізнатись, як живеш, як справи...

— Що ж... — Віка, котра досі стояла у дверях, пройшла кімнатою й сіла на підлогу просто навпроти мене.

Її очі були зелені, волосся — завите, а погляд — ясний... Вона змінила свій домашній халат на легкі спортивні шорти й рожеву майку. Мені здалось, що ми знайомі з нею все життя.

— справи, кажеш? — перепитала вона. — справи нормально. Вже набагато краще ніж тоді, коли ми з тобою востаннє нормально розмовляли.

— Це добре...

— Більше ніж, — усміхнулась Віка. — А в тебе?

— А в мене? — я задумавсь.

Хорошого в житті останнім часом справді побільшало, але чогось такого, чим я схотів би похвалитись, не було.

— А в мене так само, як у тебе.

— Чула, що ти з Ножечкіном працюєш...

— На Ножечкіна. Це різні речі... — поправив її я.

— Подобається?

— Не те, щоб аж сильно, але прийнятно...

Віка продовжувала дивитись на мене прямо, не відводячи очей. Це стало мене тривожити: я не витримував її погляду й почав трохи нервувати. Майже завжди починаєш нервувати, коли тобі хтось довго дивиться прямо в очі.

— Я хотів з тобою поговорити про Ножика, — не витримавши тиші, сказав я.

— Я знаю, — відповіла Віка.

— Звідки?

— Це очевидно. Крім нього в цьому місті ніхто не знає номера моєї квартири.

От я дурень. Про цю деталь ми з Женею й не подумали.

— То в чому річ? — запитала Віка.

— Ну, йому погано від того, як ти з ним поводишся...

— Це він тобі сказав?

— Ні, — відповів я, — це й сліпому помітно.

— Так? А знаєш, що він мені прислав кілька днів тому з кур'єром?

— Що?

— Букет з троянд, гіпсофіли й зелені...

Я не до кінця зрозумів, про що йдеться. Троянда й зелень — зрозуміло, але слова «гіпсофіла» я до цього ніколи не чув.

— І що?

— Що? — Віка звелась на ноги, — такі букети покійникам купують. Ось що.

Я ледь не розсміявся і заледве стримав усмішку, витягнувши губи дудочкою.

— Думаю, що Женя навряд чи знав про такі подробиці.

Тепер мені стало зрозумілим, чому Віка відправила цей букет назад. Ці жінки... Їм би до всього придиратись. Після цього Віка знову заспівала ту саму пісню: Жені потрібен від неї тільки секс і нічого більше. Я сидів і слухав її слова, котрі були очевидними, і як міг, так і захищавсь. На власну апеляцію я запитав, чому вона й досі дозволяє Ножику до неї залицятись. Вона відповіла, що вже неодноразово казала йому, щоб він припинив це робити. Мені це здалось цілковитою маячнею. Коли жінка хоче, щоб чоловік зник з її

життя, — він зникає. Інакше ніяк. Трохи згодом Віка перевела на тему про свого дідуся, навіть не даючи мені як годиться закінчити розмову про Женю. Я поглянув на годинника. Було вже трохи по 8-ій вечора. Ножик, мабуть, уже почав хвилюватися через мою тривалу відсутність. Віка сиділа поруч, на дивані, і пила мій улюблений фруктовий чай. Рідко мені траплялись люди, котрі його пили. У Ножика на дівчат таки був чудовий смак...

— Знаєш, — сказала Віка, — а ти хороший. Ти дуже хороший. І навіть більше...

Я відчув, що вітер дме трохи не в ту сторону, у котру слід було очікувати. Ці слова стали для мене повною несподіванкою. Потрібно було йти, розмова про Ножика не клеїлась, а слухати оди на свою адресу мені не хотілось.

— Віко, то я піду, добре?

— Залишайсь ще, на трохи... Будь ласка. Ми так давно не розмовляли.

Віка дивилась на мене. У її погляді було щось дитяче, тепле, наївне. Дітям завжди відмовляти найважче. Всередині щось загуло й почало рушитись. Це були незрозумілі, лякливі почуття, котрих я боявсь. Її шкіра пахла мигдалем і карамеллю; було солодко-солодко, цей запах линув м'яко, ненав'язливо, він поволі полонив мене...

— Віко, я піду... У мене ще купа справ...

Те, що я знітивсь, було очевидне. Це помітила б і дитина. Я різко підвівсь з дивана й вийшов до коридора — одягнутись. Віка, як і казав Ножик, провела мене до самого під'їзду.

— Ти хороший. Ти добрий. Я це відчуваю. Мої відчуття мене ніколи не підводять, — сказала вона насамкінець.

Якби я стояв ближче, Віка б неодмінно спробувала б мене поцілувати. Хоча б у щічку. Я побачив це в її очах. Мені не залишилось нічого, окрім як помахати їй рукою, чемно всміхнутись і повернутись до Жені.

— Ну що там? — запитав Ножик, коли я сів до нього в машину.

— По ходу ти намагавсь подарувати їй букета мерця, — відповів я.

— Тобто? — не второпав Женя.

— Рози, гіпсофіли й зелень... Віка каже, що їх дарують мерцям.

— Фігня яка...

— Я теж так сказав...

«Недобре все це, — подумав я. — Жінки ніколи не кажуть хлопцеві «ти хороший» просто так. Ці слова для них — не в парк прогулятися: вони майже завжди в них укладають певний зміст. Наприклад, коли вони хочуть сказати «йдемо до мене», вони спершу кажуть: «Ти хороший», — а вже потім решта... Така в них психологія.... Жіноча. Вони ніколи не кажуть прямо».

Мені залишилось тільки здогадуватись, що цими словами хотіла сказати Віка.

Я переповів Жені всю нашу розмову. Майже всю. Не хотілось його розчарувати словами про те, що його теорія про симпатію Віки до мене ось-ось могла підтвердитись... Я вдруге змовчав. Тепер у нас із Вікою було на одну таємницю більше... Згадалися слова: усе потаємне рано чи пізно стане явним. Від цього я почувавсь препаскудно.

## 2.7.

За кілька наступних днів нічого не змінилось. Ані в погодних умовах, ані в мені. Досі падав важкий, холодний дощ, краплі бились об землю, роблячи під ногами багнюку, котра прилипала до підошви й мандрувала з людьми до офісів, квартир і закладів харчування... Я почувавсь паскудно: погода вбивала своєю одноманітністю й сірістю. Те, що мені довелось відмовитися від поїздки до Севастополя й вийти на роботу, усе ще більше ускладнювало; я почувавсь цілковитим нездарою, оскільки не міг утілити в житті таку просту й легкодоступну мрію... Квитки вдалось узяти на 2 грудня — день, коли нашим із Сонею стосункам мало виповнитись рік і два місяці.

Ножик уже третій день ходив похмурий і розбитий. Віка дала йому остаточного відкоша, дала зрозуміти, що в неї вже давно є хтось інший. Через це і я з полегшенням зітхнув — мені не довелось ні перед ким ні за що виправдовуватись. По-справжньому крутою виявилась субота — день, коли ми з Женею випили як слід і розтрощили половину комплексу Panorama. Наступного після цього ранку я прокинувся зі страшенним головним болем і жахливим запахом у роті. Тоді я подумав, що не питиму більше ніколи...

«Самотність... Що може бути краще за неї? — подумав я посеред ночі, відчувши, що інша частина мого ліжка порожня. — Що може бути краще за фільми на самоті, холодні сніданки, слова в порожнечу, увімкнений телевізор, щоб швидше вдалось заснути? Що могло бути краще за слова пісні, котру співаєш сам, за безмежні палкі обійми смутку, за велику кількість алкоголю? Тільки обійми коханої...»

Мене знову накривало... Спочатку поволі, а потім усе сильніше й сильніше. Зсередини щось немов заїло. Я думав про Віку й про Соню... Про те, що було, і про те, що ще могло бути. За будь-яких обставин потрібно щось змінювати. Далі так тривати не могло... Я занадто застряг у собі, занадто часто вдягав того самого костюма, котрий уже доволі давно варто було б викинути...

На роботі все було без змін — ми закінчили проект для Москви; Женья всім подякував і вручив премії. Його печалі за Вікою вистачило на кілька днів, як на це й годі було очікувати. Мене ж думки про неї турбували все частіше. Нав'язливою думкою оселилась вона в моїй свідомості. 25 листопада 2010 року, коли вона вдруге з'явилась у моїй квартирі, усе знову понеслось шкереберть...

— Я так більше не можу... — сказала вона.

## 2.8.

Великий зелений парк, котрий розташувався на найвищій точці нашого міста, був моїм улюбленим місцем. Раніше я досить часто навідувався сюди — посидіти й подумати чи просто прогулятись. Соня також його любила... У цьому місці відчувався певний магнетизм, сюди хотілось повертатися повсякчас. Особливо красивим парк був у період з кінця вересня до середини жовтня, коли всі дерева палкої окраски й пашать золотавою вродою, а повітрям туди-сюди шмигає бабине літо... Зараз же тут звідусіль дерева простягали до людей своє оголене гілля й сонно хитались під такт вітру... Справжнє життя до них повернеться наприкінці квітня.

С. К. сидів на парковій лаві. Поруч з ним сиділа Ліза; вона, на відміну від мого брата, була всміхненою й привітною... Тільки тепер я зрозумів, що скучив за ними обома. За С. К. особливо. І про що це я, дурень, увесь цей час думав? Давно треба було зустрітись.

— Чого тобі? — непривітно запитав він, коли я, потиснувши йому руку, сів поруч.

Ліза підвелась з лавки.

— Я поки що пройдуся... А ви собі поговоріть.

Я почекав, доки вона відійшла.

— Ти не радий мене бачити?

С. К. промовчав. Я уважніше придививсь до нього. Синці з-під очей зникли, він знову, як завжди, був доглянутий, від нього пахло дорогими парфумами, на носі вже звично розташувались окуляри. Таким я його пам'ятав завжди.

— Я прийшов, щоб привітати тебе з виходом наступної книжки. Вона, як і годі було сподіватись, виявилась вдалою. Ти талант.

Цими словами я влучив просто в ціль.

— Не без твоєї заслуги, — відповів С. К. — Але ж ти не заради цього до мене прийшов, правда?

Я всміхнувся.

— Ну так. Не тільки заради цього. Ми давно не бачились, а наша остання зустріч завершилася не найкращим чином.

— То що ти хочеш?

— Поговорити з тобою про дещо... Дещо дуже особливе.

— Тобі треба грошей?

— Та ні. Чому зразу стільки негативу? Які гроші? Хіба в них є щось особливе?

— Так, — С. К. хитнув головою, — особливість є в усьому. То що там у тебе?

Я без вагання розповів йому все до останнього слова. І про нічний візит Віки, і про всі її слова, котрі почув учора, і про Ножика, котрий абсолютно нічого не знав про почуття Віки до мене, і про те, як я почуваюсь тепер, коли опинивсь у такій ситуації. Мій монолог тривав понад 20 хвилин, навіть за сценічними мірками це було чимало. За цей час персонажі в театрах устигали народитись і померти; у мене ж це була тільки маленька частка того, що мене турбувало... С. К. весь цей час сидів, склавши руки на животі, і уважно слухав: його погляд майже постійно був націлений на Лізу, котра стояла трохи осторонь, зіпершись руками на перильце



оглядового майданчика. Коли я закінчив розповідати, він відвів погляд від Лізи й уважно подививсь мені в очі.

— А чому ти прийшов до мене із цим усим?

— Тому що ти мій брат, — впевнено відповів я. — Брати мають ділитися найближчим. Хіба ні?

— І давно ти це зрозумів?

— Цієї ночі...

— І що ж спонукало дійти такої глибини?..

Ох уже цей С. К.! Йому б тільки запитаннями бавитись...

— Я зрозумів, що ми будемо один біля одного майже все життя. Що тільки ти і я — це наше спільне теперішнє й майбутнє...

С. К. задумався.

— Я все життя шукав до тебе підходу тільки заради того, щоб ти зміг зрозуміти цю просту й загальновідому істину, а ти мене відштовхував... Бачиш, як воно буває. Інколи людині треба самій усе зважити, щоб щось збагнути... Мої методи впливу на тебе виявились марними.

Мені чомусь стало соромно за те, що я йому говорив колись... У гніві люди завжди роблять дивні, незрозумілі речі, котрі важко пояснити. Вини в смерті Соні в нього було ж рівно стільки, скільки в мене. Але знову торкатись цієї болісної теми мені не хотілось. Я прийшов, аби примиритись, прийшов, аби просити поради...

— А знаєш, як там співається... — сказав С. К. — Ми добре бачимо те, чого насправді немає, а те, що є, чомусь ні я, ні ти не помічаємо... Ці слова сповна відображають те, що було з нами.

«А й справді... Справді, — подумав я. — Я все життя втікав і вигадував собі дурниці, не бачачи того, що було під самим носом».

— Пробач, — сказав я.

С. К. усміхнувся.

— Уже давно пробачив. Не запарюйся. Краще ходімо прогуляємось. Здається, буде дощ...

З неба знову почало накрапати. С. К. підійшов до Лізи й узяв її за руку... Ми йшли довгою парковою алеєю, майже безлюдною. Я витяг із сумки шарфа й міцно закутав у нього шию...

— Життєва хімія... — сказав С. К. трохи згодом. — Чув про таке?

Я не второпав, до чого це він сказав, і заперечливо похитав головою.

— Життєва хімія, — вдруге повторив він, — це те, що ти відчуваєш усередині себе в певні моменти життя. Коли немає її — немає найчудовішого, що може бути в людині — немає почуттів. Усі люди, котрі тебе оточують, здатні відчувати, але не всі здатні відчути тебе... І навпаки. Розумієш, Марку? Ось, що в житті важливе.

Я кивнув. Це було простішим за  $1 + 1$ ...

— Саме тому ми повинні бути з тими, хто має почуття до нас і до кого маємо почуття ми, з тими, через кого всередині нас починають взаємодіяти почуття й емоції, котрі й становлять хімію життя. Тільки поруч з такими людьми все стає на свої місця, і ми дозволяємо собі бути справжніми. Не відпускай їх, тримайся за них міцно й нехай твоє життя бурлить і вирує від хімічних процесів, але пам'ятай: справді близьких багато не буває...

— Близьких багато не буває... — повторив я. — А що робити з Вікою?

— Вирішуй сам. Вибір за тебе не робитиме жоден... Ти можеш мати дівчину, котру в подальшому, можливо, покохаєш, і не мати друга або ж мати друга і не мати тієї людини, котру ти, можливо, покохаєш.

— Але ж може бути так, що я загублю й те, й інше?

— Так, — відповів С. К. — Життя повне несподіванок. Попереду ще багато всілякого, зокрема й неприємного.

Ми пройшли ще трохи. С. К. розповів мені про маму й про мальовничу природу карпатського краю, хоча я й без нього все це знав. Перед тим як попрощатися, С. К. сказав мені про ще одну новину.

— Ти станеш дядьком...

Від цього я страшенно зрадів... Люблю маленьких дітей, люблю гратись з ними, тримати й вести їх за маленькі рученята, коли вони хапаються своїми пальчиками моїх пальців, люблю їх, коли вони сміються, коли плачуть... Я обійняв і поцілував у щоку Лізу, потис руку С. К. Це була хороша новина. Дуже хороша новина, вона підняла мені настрій. Я всміхавсь... Ми ще трохи поговорили, і я пішов до Жені пити чай...

— Марку! — гукнула до мене Ліза, коли я встиг уже трохи відійти від них обох.

— Що? — я обернув до них своє обличчя.

— Ми з Сашею вирішили, що, якщо в нас буде дівчинка, ми неодмінно назвемо її Сонею.

— Тоді я вам її бажаю, — з усмішкою відповів я.

## ЕПЛОГ

Я взувсь і сів на пісок. Горизонт був безкраїм, море немов піднялося аж до самого неба, з'єднавшись з ним у тоненьку смужку за далеко-далеко кілометрів попереду. Мої почуття й емоції в цьому місці загострились, я відчував поруч із собою Сонину присутність: вона була всюди — у повітрі, піску, морі, — це місце колись було в наших спільних планах ще до того, як їх у нас відібрали... Життя без Соні стало буденним, спогади не були вже настільки болісними, а навпаки — я чітко відчував усю ніжність тих миттєвостей, котрі ми пережили разом, відчував, які почуття я маю при цьому, і більше не тікав від тих думок, котрі ще кілька місяців тому могли мене вбити... Саме через одну з них я й приїхав сюди — до Севастополя. Мені хотілось до кінця попрощатись із Сонечкою, виконати її останнє бажання — разом побувати на цьому пляжі... І зараз це стало можливим. Вона була тут, зі мною.

Що важливіше — кохання на словах чи дружба? Що вагомніше — перевірені часом і обставинами стосунки чи секундна слабкість, ілюзія, котра запросто може зруйнувати все життя? Згадав про Віку: її обличчя зараз було безликим, я забув, як вона виглядає, забув усі ті процеси, котрі відбувались усередині мене в її присутності, — вони стали мізерними й незначними, не було тієї хімії, про яку казав С. К. Що можна відчувати до дівчини, зовнішність котрої забуваєш через три дні після останньої зустрічі? Нічого... Я не повірив жодному її слову, її почуття були для мене вигаданими й несправжніми, словами, котрі вона могла сказати в пориві емоцій і котрі не контролювала... Так мені здавалось. Занадто швидко й неочікувано все склалось... Не так повинно бути. Треба спочатку довго одне одному набридати, і тільки тоді з'явиться справжнє... Так казала Соня. Мої сподівання щодо Віки мене не підвели.

— Знаєш, а вона мені теж від самого початку казала схожі речі, — сказав Ножик, вислухавши мою розповідь до кінця. — Я б сказав — повністю ідентичні. Я, як дурень, повірив, носився з нею, піклувався про неї... А тут — на тобі, маєш, — виявляється, що вона та ще цукерочка...

— А мені вона казала, що тобі від неї потрібен тільки секс, тому вона тобі не вірить і через це не підпускає до себе.

— За великим рахунком усім від усіх потрібен тільки секс.

— Ну, перебільшуєш, — заперечив я.

— Можливо, зовсім трішки. Але суть не в цьому. Головне, що я тепер знаю те, що знаєш ти, а ти знаєш те, що знаю я, і ми обоє знаємо, хто така Віка.

Після цієї розмови я остаточно вирішив ігнорувати будь-які намагання з її боку справити на мене враження. Думаю, що жалкувати про це мені ніколи не доведеться.

— А що б ти зробив, якби я їй повірив і почав з нею зустрічатись? — запитав я в Ножика.

У відповідь він усміхнувся.

— Ти б не почав... Я тебе знаю. Для тебе моя дружба важливіша за якісь там тіті-міті з малознайомою дівчиною.

Він мав рацію. Якби між мною й моїм найкращим другом колись постала жінка, я б без вагання від неї б відмовився. Жінок он скільки — мільярди, а справжній, найближчий друг — тільки один. У всіх він один. Коли більше — це вже неправильно.

— Сонько-сонечко, — сказав я, — ось ми й тут. Пробач, що не вийшло приїхати сюди влітку, пробач, що я наговорив того вечора, пробач, що не зумів утримати наше щастя в руках, як годиться чоловікові. За все мені пробач...

До горла підступила важкість, легені стисло, я не міг нормально дихати, з мене виходили малозрозумілі звуки... Я відійшов трохи від берега — до великої, самотньої скелі, вирив біля неї глибоченьку яму й поклав туди глобуса бажань і всі наші фотокартки; залишив собі тільки одну — ту, на котрій ми, обійнявшись, сиділи в «Royal-bizzare». Це було на день мого народження. Ось такою я назавжди залишу її у своїй пам'яті.

Я закидав ямку піском, усе надійно втрамбував. Почуття гнітючості незабаром зникло, і йому на зміну прийшла легкість. Душа очистилась повністю, я відчував, як Соня пестить моє лице легким, ледь солоним морським бризом, здуваючи з очей сльози... Я підвівся й пішов. Ступаючи короткими кроками... І з кожним з них я повторював собі, що неодмінно сюди повернусь... Наступного літа. А, якщо вийде, то, можливо, й раніше...

\*\*\*

Віка більше не з'являлась. Ножик сказав, що вона повернулась на Захід і поновилась в університеті, вирішивши за будь-яку ціну здобути фах хіміка. Він з нею, як належить, поговорив, і вона не діставала мене розмовами про почуття й іншими подібними речима. Сам Женья знову був із Сонею... Своєю Сонею. Я не вдавався в особливі подробиці того, як вони зійшлись... Він був нарешті щасливий, і цього мені було більше ніж достатньо. Вони зі своїм сусідом (його, до слова, також звали Женею) розкрутили продакшн до небачених висот, і він тепер досить часто дере догори носа через свої здобутки... Я ж продовжую писати сценарії, тільки тепер уже не виходжу з дому. Офіси мене втомили більше, ніж будь-що інше...

Другого місяця літа я став дядьком і хрещеним татусем. У С. К. і Лізи народилась дівчинка; вони, як і обіцяли, назвали її Сонею... Я вірю, що в цій дитині живе частка душі від моєї коханої, але я нікому про це не говоритиму... Це стало моїм секретом... Незабаром мало настати 14 липня — день, від якого рік тому почалась ця історія...

**Івано-Франківськ,  
1-28 березня 2011 року**